

Адыгъ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Мэхъанэ зилэ лофыгъохэм атегушылагъэх

АР-м и Обществоннэ палатэ иппенарнэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекьюапэ шыкыуагъ. Ащ илофшлэн хэлэжыагъэх Адыгъ Республикэм и Лышхъуэ Тхыкыушынэ Аслъан, республикэм и Премьер-министрæу Къумпыл Мурат, АР-м хэгъэгу клоц лофхэмккэ иминистрæу Александр Речицкэр, нэмыкхæри. Лофтхыабзэр зэрицагъ палатэм итхыаматæу Устэ Руслъан.

46-рэ ахэклодагъ, 216-мэ шьобж-хэр атецагъэ хъугъэ. Министр-ствэм ипачэ анахъ гумэклыгъо шъхьалæу кыыхигъэщыгъэхэм ащыц хъугъэ-шлагъэхэм япроцент 14,1-р ешъуагъу рулым клэрысхэм апкъ кызыерикыгъэр, а къэгъэлъэгъонимккэ анахъ шьолъыр дэйхэм республикэр зэрэщыц. Ешъуагъэхэм апкъ кыкылыгъэ аварие 27-рэ къэхъугъ, ахэм нэбгыри 4 ахэклодагъ. Шьон пытэхэр зыгъэфедгъэ водитель 1225-рэ къау-

бытыгъ. Адыгеим игъогухэм къатехъухъэрэ хъугъэ-шлагъэхэм яхъанэрэ пэпчэ водитель ныбжыккэхэм ялаж. Ахэр псын-ккæшъу мзечъэх, гъогурькылым инэмык шапхъэхэм аукъох, ешъуагъу рулым клэрэтысхъэх, ежхæри къадисхæри тхыамыккæгъо хэфэх. Мы гумэклыгъор дэгъэзыжыгъэным полицием икыулыкыушлэхэм ямызакъоу, обществæри, унагъори кыых-лэжъэнхэ зэрэфаер министрэм кылыуагъ.

АР-м и Лышхъы, нэмыккæу кыэгъушылагъэхэм тигъогухэм къатехъухъэрэ хъугъэ-шлагъэхэм япчъагъэ нахъ маккэ шыгъэным фелорышлæшт амалæу шылэ пстæури, нэмыккэ еклопаккэхæри гъэфедгъэнхэ фаеу алытагъ. Нысæцæ кортежхэм, водитель ныбжыккэхэм ягъэхъазырын, чэщырæ кыызедæчъэрэ машинæхэм, пленкæ шуцлæккэ гъепккæгъэ автомобильхэм япхыгъэ лофыгъохэр къалæтыгъэх.

2015-рэ илээсым республикэм иккæлæцкыкыушлэхэм ягъэмфæ зыгъэпсæфыгъо уахътæ зэхæцæгъæ зэрæхъуштым фэгъэхыгъæу кыэгъушылагъ АР-м илофшлæнымккæ ыккæ социальнæ хæхъоньгъэмккæ иминистрæу Осман Альберт. Ащ кыызæриуагъэмккæ, Адыгеим щыпсæурæ клæлæцкыкыу мин 17 фæдизмæ мы гъэмæфæм загъæпсæфын ыккæ япсауныгъэ зæтырагъæуцожьын амал ялæшт. Республикэм лагерь 92-мæ лофщалæшт, джæц фæдæу хы Шуцлæлушъом ичыплæ зæфæшхъафхэм сабый 2334-рæ агъэккæшт.

Обществоннæ палатэм хэтхэр нæужым зэхæцæн лофыгъохэм атегушылагъэх, унæшъо гъэнæфагъэхæри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурæтыр А. Гусевым тырихыгъ.

АР-м и Лышхъуэ зэхэсыгъом пæублæ псалæу кыышшыгъæ, Обществоннæ палатэм клæу кыыхæхъæгъэ лыккæхэм ялофшлэн зэрæрагъæжыагъэмккæ къафæгушыуагъ. Мыхэр республикэм игъæцккæу ыккæ ихæбзæгъæуцæу кыулыкыушлэхэм ягъусæхæу обществæр зыгъæгъуштырæ лофыгъохэм язæшлæхын яшпыккæу зэрæдæлæжъæштхэм, шуагъæ къахъыным зэрæпылыштытхэм ичыхæ зэрæтелъыр хигъæунæфыкыгъ.

— Цыф гъæсагъэхæу, лушхæу, шъхъæккæфæ зыфашыхæрæ арых Обществоннæ палатэм хæтынхæ фаехэр, республикэм а пшъæрылыр цыгъæцкæгъæ зэрæхъу-гъæм щæч хæлæп, — кылыуагъ Тхыкыушынэ Аслъан къæзæрæу-гъоигъæхэм заккыфигъæзæзæ. — Щыккæгъæу, гумэклыгъоу шы-лæхэр дэгъэзыжыгъэнхэм фæлорышлæшт предложениехæр палатэм хэтхэм къахъыхæзæ ашымæ ишлогъæшхæу къæккæшт, ар кыдæт-лытæзæ анахъæу тыналæ зытæдгъæтын фæе лъэныккæхæр тæри дгъæнæфæштхы.

АР-м и Лышхъуэ кыызæриуагъэмккæ, нæпæрæ мафæм ехъулыу республикэм илофхэм язытæт

зыпкъ ит, 2015-рэ илээсым иапæрæ мæзиштым агъæнæфæгъæ пшъæрылыхæр агъæцккæнхæ е гухæлхэм къарагъæхъунхæ афы-зæшлæкыгъ.

— Цыфæу кытæуалæхæрæм, анахъæу социальнæу мыухъу-магъæхэм, ялофыгъохæр зэхæт-фыхæ зыхъуылæ, гуккæгуныгъæрæ цыфыгъæрæ кыызæдгъæфæн, нэбгырæ пэпчэ еклопаккæ кы-фæдгъотын фаеу сæлытæ. Ащккæ кыулыкыушлэхэм, ведомствæхэм, муниципальнæу образованиехэм, обществоннæ организациехэм тило зэхæлæу лоф зæдæтшлæным мэхъанæшхо ил, — кылыуагъ Тхыкыушынэ Аслъан.

Нæужым пленарнæ зэхэсыгъом иповесткæ итыгъæ лофыгъохэм къæзæрæу-гъоигъæхæр атегушылагъэх. Гъогурькылым цынæгъон-чъэнымккæ лофхэм язытæт зы-фæдæм фэгъэхыгъæу кыэгъушылагъ министрæу Александр Речицкэр. Аужырæ илээсхэм мы лъэ-ныккæмккæ ашлагъæр мымаккæми, гумэклыгъоу, щыккæгъæу цылæр зэрæбæр ащ кыыхигъэщыгъ. 2015-рæ илээсым кызыхъагъæм кы-шгъэжыагъæу республикэм игъо-гухэм хъугъэ-шлæгъи 192-рæ къатехъухъагъ. Ахэм нэбгырæ

Унаккæр кыызæлуахыгъ

УФ-м Пенсиехэмккæ ифонд Мыеккæпæ районимккæ ичыплæ Гъæлорышлæплæ пæе унаккæу агъæуцугъæр тыгъуасэ кыызæлуахыгъ. Ащ фэгъэхыгъæ зэхæхъæм АР-м и Лышхъуэ Тхыкыушынэ Аслъан, Къæралыгъо Советым — Хасэм и Тхыаматæу Владимир Нарожнæр, министрæхэм я Кабинет хэтхæр, Парламентым идепутатхæр хэлэжыагъэх.

Лъæхъаным диштæу зæтегъæ-псыхъæгъæ унаккæ зæрафашы-гъæм пæе Гъæлорышлæплæм лоф щызышлæхæрæми, цыфæу рай-оним щыпсæухæрæми пстæумæ апæу республикэм ипачэ афæ-гушыуагъ. Мыщ фæдæ псæопъа-ккæхэм псæуплæхæр кыызæрагъæ-дахæхæрæм имызакъоу, цыфхэм яфæло-фашлæхæр игъом ыккæ

иккæу афæгъæцккæгъэнхэм зэрæ-фæлорышлæхæрæр ащ кыыхигъæ-щыгъ.

Республикæ Парламентым идепутатхэм ацлæккæ нæужым къафæгушыуагъ Къæралыгъо Со-ветым — Хасэм и Тхыама-тæу Владимир Нарожнæр. Джæц фæдæу унаккæм иккæызæлухын хэлэжыагъ ыккæ ащ лоф щызы-

шлæштхæми, цыфæу еккæлæштхæми къафæгушыуагъ УФ-м Пен-сиехэмккæ ифонд псæопъахъы-нымккæ и Гъæлорышлæплæ ипа-щæу Сергей Рыжковыр.

Нæужым Тхыкыушынэ Аслъан, Сергей Рыжковым ыккæ Мыеккæпæ район администра-цием ипачæу Алексей Петру-сенкæм лентæ плыжыыр зæпа-упкыгъ.

— Тлъæгъу-гъæм уимыгъæр-зæнæу щытæп, — кылыуагъ АР-м и Лышхъуэ унаккæр кызеп-лыхъæм ыуж. — Лоф щызышлæ-штхэм илофшлæккæ амал тæрæз-хæр ялæ зэрæхъу-гъæр тигуапæ, ау ащ нахъæу тызгъæгушорæр

ветеранæу, нæж-лужъæу, зæккæ лоф зилæу мыщ кыеуалæхæрæр чæзыум бæрæ хæмысхæу, кыин амылæгъæу яфæло-фашлæхæр зæрафæгъæцккæштхæр ары. Ти-районхэм, къалæхэм зæккæми мыщ фæдæ унаккæхæр афашы-гъæхæу, мы зыр ары къæнæгъа-гъæр. Нæпæ мары мыхæми лъæ-хъаным диштæу унаккæ ялæ хъугъæ. Ар Пенсиехэмккæ фон-дым и Къутамæу АР-м щылæм ипачæу ишлушлагъæу тæлытæ, ащ пæе лъæшæу тыфæраз.

УФ-м Пенсиехэмккæ ифонд и Къутамæу АР-м щылæм ипачæу Къулæ Аскæрбый нæужым кы-зæгушылæм кыызæриуагъэмккæ, квадратнæ метрæ 800 хъурæ унаккæм лъæхъаным диштæу ищыккæгъæр зæккæ щæгъæпсыгъ.

Пстæумккæ нэбгырæ 45-рæ шы-лæжъæшт, пенсионер нэбгырæ 16999-мæ яфæло-фашлæхæр ахэм агъæцккæштхы. Цыфæу къауа-лæхæрæр къафæразæхæу члæкы-жынынхæр ежхæмккæ анахъ шъхъалæу зэрæщытым, профес-сионализмагъæрæ шъхъæккæфæ-ныгъæрæ зыхæлæ специалистæу щылажæхæрæм ар зæрагъæцккæ-щтым ичыхæ зэрæтелъым кы-ккæгъæтхыгъ.

Пенсиехэмккæ фондм и Къу-тамæу АР-м щылæм илофшлæн зэрæзæхищæрæмккæ, пенсионер-хэм яфæло-фашлæхæр зæригъæ-цæккæхæрæмккæ Къыблæ феде-ральной шьолъырым ятлонæрæ чыплæр щæуыты, УФ-р зыпштæ-ккæ, апæрæхæм сыдигъоккæи ащыц.

ХЪУТ Нæфсæт.

Псэуплэхэр ашых, агъэкӀажьых, аратых

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрӀу Къумпыл Мурат видеоконференцие шӀыкӀэм тетӀу зехищӀэгъӀэ зӀукӀӀгъум район муниципалитетхэм япӀэхэр хӀӀӀажьагъӀх. УнӀ зететхэм ягъӀӀажьын зӀрӀклорӀм, унӀжӀхӀу кыӀзӀхӀон зыӀӀӀыштхэм ащӀпсӀурӀ цыфхӀэр ахэм кыӀзӀрачӀащӀхӀэрӀм ыкӀи сабыӀ ибӀхӀэм псӀуплӀхӀэр кыӀзӀаратыхӀэрӀм афӀгъӀхьыгъӀэ ӀофыгъӀохэм атегушыӀагъӀх.

ЗӀукӀӀгъум хӀӀӀажьагъӀх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрӀу игуадзӀу Наталья Широковар, Адыгэ Республикэм псӀолӀӀӀынымкӀӀ, транспортимкӀӀ, псӀуплӀ-коммунальнӀ ыкӀи гъогу хьыӀзмӀтымкӀӀ и МинистерствӀэ илӀыкӀохӀэр.

УнӀ зӀхӀтхэм ащӀпсӀурӀ цыфхӀэм зӀдырӀе мылӀкоу ахэм ахӀӀхӀэр (унашӀхьӀхӀэр, унӀ лӀапсӀхӀэр, псы-газкӀӀуапӀӀхӀэр, нӀмыкӀхӀери) гъӀӀӀажьыгъӀхӀэмкӀӀ республикӀ фондым кыгъӀхьӀазыргъӀӀ кыӀбархӀэм кыӀзӀрачӀорӀмкӀӀ, чыпӀӀэ ыкӀи псӀуплӀ зӀфӀшӀхьӀафхӀэм кыӀащӀаугъӀорӀ ахьӀӀэр ибагъӀӀӀ инӀу зӀтекӀы. ГушыӀӀм пае, АдыгӀкӀалӀ гъӀӀӀӀажьын ыкӀи

гъӀӀӀажьын ӀофхӀэм апӀуагъӀхьӀащт ахьӀӀу кыӀтын фаер зӀрӀӀыгъӀӀӀагъӀ хьӀурӀэр процент 19, кӀалӀу МыекъуапӀ — процент 52-рӀ. ИлӀӀӀӀу тызхӀтым ыкӀӀ нӀс цыфхӀэм кыӀхӀкӀын фӀе ахьӀӀэр процент 70 — 80-м нӀсынӀу мӀгугъӀх. Фондым мӀкӀӀгъӀӀу тхыӀл минишым ехьӀу ахьӀӀӀ кыӀзымытырӀӀ бысымхӀэм афигъӀхьыгъӀх, ахэм сомӀ миллионитфым ехьӀу кыӀмытыгъӀу атель.

Республикэм и Премьер-министрӀу унӀхӀэр зӀрагъӀӀӀажьыхӀэрӀм ядӀгугъӀ ренӀу анаӀӀ тырагъӀыӀнӀу район тхьа-матӀхэм кыӀджагъӀ.

— АхьӀӀу цыфхӀэм кыӀатырӀэр зыдакӀорӀэр ыкӀи зӀрагъӀ-

федӀрӀэр ашӀӀу, ар яунӀхӀэр зӀрафӀызӀтырагъӀӀсыхьӀэрӀм зӀрӀӀуагъӀхьӀэрӀм алӀӀгъоу шытын фае, — кыӀуагъ М. Къумпылым. — ЗӀкӀӀми анахьӀу мӀхьанӀ зӀтыгъӀн фаер ӀофшӀӀнхӀэр ыкӀи дӀгъоу зӀрӀӀӀуахьыштхӀэр ары. Ащ нӀмыкӀӀу, ахьӀӀу кыӀаугъӀорӀӀм кыӀхӀхьӀоным фӀшӀ ар кыӀзкӀатын фаер ренӀу цыфхӀэм ягъӀшӀӀгъӀныр ишыкӀагъ.

КыӀзӀӀхӀонхэм ящынагъо унӀжӀхӀэм зӀрашӀхьӀащӀтым кыӀхӀӀӀӀу, ахэм ащӀпсӀурӀэр кыӀзӀрӀӀӀащӀштхэм фӀгъӀхьыгъӀу Премьер-министрӀэм унашӀӀохӀэр кыӀшыгъӀх. ТызхӀт илӀӀӀым ӀӀпыӀӀгъу зыфӀхьӀуштхӀэр нӀбгыри 170-рӀ фӀдиз мӀхьӀх, ахэм псӀуплӀ тӀрӀӀхӀэр ягъӀгъӀотыгъӀным сомӀ миллион 54-м ехьӀу ишыкӀагъ.

СабыӀ ибӀхӀу псӀуплӀ зӀрагъӀгъӀотын фаеу Адыгеим исхэм ячӀзыу нӀбгырӀ 700-м ехьӀу хӀтхагъ. СомӀ миллион 205-рӀ зыосӀ псӀуплӀхӀэр мыгъӀ кыӀӀӀӀыгъӀхӀнӀхӀ фае. Мы лӀӀхьаным уни 153-рӀ хьӀурӀ псӀуплӀ ин ашӀынӀу МыекъуапӀ щырагъӀажьӀ. ПсӀолӀӀшӀхэм ащ нӀмыкӀӀу унитӀу квартирӀ 36-рӀ зырыз хьӀхӀу агъӀпсынхӀу зӀзӀгъыныгъӀ адашӀыгъ. МыекъопӀ районми унӀ зӀхӀт инитӀу зыцашӀышт чыпӀӀэр кыӀщыхахыгъӀх.

Район муниципалитетхэм япӀӀхӀэм Ӏофыгъоу зытегушыӀагъӀхэм ренӀу анаӀӀ атырагъӀыӀнӀу, чӀзыур амыукоу зыуахьтӀ кыӀсыгъӀ ибӀхӀэм унӀхӀэр аратыхӀӀӀ ашӀынӀу Премьер-министрӀэм атыригъӀпытыхьагъ.

(Тикорр.).

СомӀ миллион 50 пӀуагъӀхьащт

УнӀжӀхӀу кӀалӀми, районхӀэм арытыр макӀӀ. КыӀзӀӀхӀоным нӀсыгъӀхӀери ахӀтых. Ахэм ащӀпсӀурӀэр кыӀӀӀыжыгъӀхӀнхэм 2015 — 2016-рӀ илӀӀӀхэм Адыгеим сомӀ миллион 50 щытырагъӀӀодӀшт. АнахьӀу ӀӀпыӀӀгъур зыӀукӀӀштхӀэр ТӀхьутӀмыкӀое ыкӀи ДжӀджӀ районхӀэр ары.

АдыгӀ Республикэм псӀолӀӀшӀынымкӀӀ, транспортимкӀӀ, псӀуплӀ-коммунальнӀ ыкӀи гъогу хьыӀзмӀтхэмкӀӀ и МинистерствӀэ кыӀзӀрӀӀорӀмкӀӀ, илӀӀӀситӀум кыӀкӀоцӀ нӀбгыри 182-мӀ псӀуплӀхӀэр арагъӀгъӀотыштхы. МӀлӀыӀфӀгъу мазӀм псӀуплӀ-коммунальнӀ хьыӀзмӀтыр гъӀӀӀажьыгъӀнымкӀӀ ӀӀпыӀӀгъу афӀхьӀурӀ Фондым сомӀ миллион 12-м ехьӀу республикэм кыӀфи-

тӀупшыгъ. АхьӀӀэр унӀхӀэр кыӀзщӀӀӀыштхӀэр районхэм атырагъӀӀшт.

ПсӀуплӀу ЯблоновскӀм дӀт унӀжӀхӀэм ащӀпсӀурӀ цыфхӀэм апае фӀтӀэр 60 зыхӀт унӀшхо ашӀышт. ЗиунӀ дӀйхӀэм фӀтӀэр е унӀ шӀыгъахӀхӀэр кыӀащӀӀфынхӀ алӀӀкышт.

2011-рӀ илӀӀӀым кыӀщегъӀжыагъӀу квадрат метрӀ мин 14-м ехьӀурӀ псӀуплӀхӀэм цыфхӀэр кыӀӀащӀыгъӀх. АхӀэр нӀбгырӀ мин фӀдиз мӀхьӀх, псӀуплӀу аратыгъӀхэм сомӀ миллион 311-рӀ атырагъӀӀодагъ.

ЩыӀӀ мазӀм кыӀщегъӀжыагъӀу джыри нӀбгырӀ 590-мӀ унӀхӀэр афӀшӀыгъӀхӀнӀхӀ е афӀщӀӀыгъӀхӀнӀхӀ фае, ахэм сомӀ миллион 176-рӀ апӀӀуащт.

(Тикорр.).

ЯшӀӀӀныгъӀхӀэмкӀӀ зӀнӀкӀокъугъӀх

МедицинӀ ӀофышӀӀм и МафӀ ипӀгъокӀӀу МыекъопӀ медицинӀ колледжым ӀофтхьӀбзӀ гъӀшӀӀгъон щыӀзӀхащӀагъ. «Гу-кӀӀгъуныгъӀэр щыӀӀӀныгъӀм щы-рягъусӀу» зыфилорӀ зӀнӀкӀокъум я 2-рӀ курсым щӀджӀрӀ студентхӀэр ары хӀӀӀажьагъӀхӀэр.

— Ежь-ежырӀу сымаджӀхэм ӀӀпыӀӀгъу афӀхьун амал зӀлӀгъӀ студентхэм практикӀэр кыӀзӀранӀкӀыгъӀу, гупшысӀу ашӀыгъӀхӀэмкӀӀ кыӀддӀгъоцӀхӀнӀхӀ зыцаӀӀӀкышт зӀнӀкӀокъур илӀӀӀ кыӀс тиеджапӀӀ щыӀзӀхӀтӀӀӀ, — кыӀуагъ МыекъопӀ медицинӀ колледжым ил-

фышӀӀу Ольга Шатиловар. ЗӀнӀкӀокъум купи 4 хӀӀӀажьагъ. ПрактикӀэм шӀӀныгъӀу щӀагъотыгъӀхӀэр кыӀзыцагъӀӀӀгъоцт уцугъуипӀӀу ӀофтхьӀбзӀр

зӀтефыгъ. СымӀджӀщым чӀӀы-гъӀхэм уасӀу кыӀафашыгъӀэр кыӀзыӀотыкыӀрӀ видеокӀӀгъӀӀӀгъон, ясӀнӀхьӀат фӀгъӀхьыгъӀэ упчӀӀхӀэмкӀӀ купхӀэр зӀнӀкӀокъугъӀх,

ӀӀзӀгъу уцхӀэр тӀрӀзӀу ахӀӀхьӀхӀэм, компрессхӀэр зӀрифӀшӀуашӀу ашӀыхӀэм зӀушӀӀыгъ.

— ШӀоигъоныгъӀ зӀлӀхӀэр мы зӀнӀкӀокъум хӀӀӀажьӀхӀнӀхӀ зӀралӀӀкыштӀыр тикӀӀӀӀӀгъаджӀ кыӀтиуагъ, — кыӀтфӀуатӀ гущыӀӀгъу тызыфӀхьӀугъӀу я 2-рӀ курсым щӀджӀрӀ Сихьу СаидӀ. — ПрактикӀу тыздӀщыӀагъӀэр сыгу рихьыгъ. АпӀ зӀкӀӀ кыӀтфӀуатӀӀӀыгъӀӀ, ау тӀ зӀ тшӀӀӀыгъӀӀ. СӀнӀхьӀатӀу кыӀхӀтхыгъӀмкӀӀ пшӀӀӀрылӀӀу тӀлӀхӀэр зӀдгъӀшӀӀхӀнхӀ, ахӀэр дгъӀӀӀӀӀӀхӀнхӀм ятӀонӀрӀ практикӀэр тегъӀпсыхьагъ. СымаджӀхэм сахӀтӀу, ахэм ӀӀпыӀӀгъу сафӀхьӀу зӀхьӀум, сыгукӀӀ сызыфӀе сӀнӀхьӀатыр кыӀзӀрӀӀхьыгъӀэр кыӀзгъурыӀуагъ. КыӀхӀзгъӀщы сшӀоигъу практикӀэр зыщӀтхыгъӀэ отделением Ӏоф

щызышӀӀхӀэрӀэр дӀгъоу кыӀзӀрӀӀӀӀгъокыгъӀхӀэр. Ахэм тӀлофшӀӀӀӀӀ кыӀтшӀхьӀапӀшт шӀӀныгъӀхӀэр тагъӀгъотынхӀэм пылӀыгъӀх. Анахь дӀгъоу зыкӀӀӀыгъӀӀӀӀгъоӀӀ студентхэм щытхьӀу тхыӀлхӀэр аратыгъӀх.

СаидӀ практикӀэм кыӀзыкӀыжыгъӀм еӀуж Ӏоф ышӀӀӀным нахь кӀӀхьӀопсы хьӀугъӀ. ЗыщӀеджӀрӀ колледжыр кыӀзыухыкӀӀ, ыгукӀӀ зыфӀӀӀгъӀӀ сӀнӀхьӀатӀу кыӀыхыгъӀм зӀрӀрылӀӀжӀащӀтым ичыӀӀӀ тель.

КупхӀэм шӀӀныгъӀу алӀӀӀӀыӀыр зӀнӀкӀокъум кыӀщагъӀӀӀӀӀуагъ. Анахь дӀгъоу кыӀхагъӀӀыгъӀхӀэм щытхьӀу тхыӀлхӀэмрӀ шӀухьафтынхӀэмрӀ аратыгъӀх.

ГЪОНӀЖЫКЪО СӀӀӀӀӀ.

СурӀтыр ӀӀшынӀӀ Аслъан тырихыгъ.

СакъыныгъӀ кыӀзхӀагъӀфӀнӀу кыӀджӀх

МӀшӀокугъогу зӀпырыкӀыпӀӀхӀэр щы-нӀгъончӀӀу щытынхэм ыкӀи ащ пылӀ шапхьӀхӀэр зыукъохӀэрӀм пӀшӀорыгъӀш

ӀофтхьӀабзӀхӀэр адызехьӀгъӀхӀнхӀм фӀшӀ АдыгӀ Республикэм игъогу-патруль кыулыкъу ихӀушӀхьафыкыгъӀӀ батальон

мӀкьюогум и 3-м дӀкыгъо ӀофтхьӀабзӀу «ЗӀпырыкӀыпӀӀм шьӀушысакъ» зыфилорӀэр республикӀм щыригъӀӀокыгъ.

Адыгеим игъогу-патруль кыулыкъушӀӀхӀэр водителӀхэм кыӀджӀ мӀшӀокугъогу зӀпырыкӀыпӀӀм пылӀ шапхьӀхӀэр амыукохӀнхӀу, щӀӀагъӀрӀ ӀӀдӀбрӀ гъо-гум кыӀщыӀхагъӀфӀнхӀу. ГъогурыкӀоным хӀӀӀажьӀрӀ псӀтӀуми зыцагъӀгъупшӀӀ хьӀу-штӀӀ мӀшӀокугъогу зӀпырыкӀыпӀӀхӀэр анахь щынагъӀохэм зӀрашӀыштхӀэр, ащ анаӀӀ тетын ыкӀи ащкӀӀ сакъыныгъӀшхо кыӀзхӀагъӀфӀн зӀрӀфаер.

УФ-м административнӀ хӀӀзӀуконыгъӀмкӀӀ и Кодекс кыӀзӀрӀӀдилытӀрӀмкӀӀ, мӀшӀокугъогу зӀпырыкӀыпӀӀхӀэм алӀӀныкӀокӀӀ хӀуконыгъӀӀ зышӀыгъӀхэм административнӀ пшӀӀдӀкыӀжӀӀу сомӀ мини 10 хьӀурӀ тазырыр атыралӀхьӀе е мӀзи 3-м кыӀщегъӀжыагъӀу мӀзи 6-м нӀс автомобилыр агъӀорышӀӀн фимытхӀу правӀхӀэр алахых.

Гуманитар ушӀтынхэмкӀӀ АдыгӀ республикӀ институту ӀӀрӀӀӀ Тем-бот ыцӀӀӀӀ щытым илӀофышӀӀу Мамый Руслъан ышыпхьӀу ХьӀдӀгъӀӀӀӀ Разиет идунай зӀрихьӀожыгъӀэр лӀӀшӀу тыгу кыӀеуагъ. ЩымыӀӀжыым илахыӀлхӀэм, кыӀпӀӀблагъӀхӀэм тафӀтхьаусыхьӀ, кыӀныр адӀтӀӀӀӀты.

АРИГИ-м илӀофышӀӀхӀэр

ЗӀлӀашӀӀрӀ шӀӀныгъӀӀӀжыӀу Мамый Руслъан гухӀкӀ тшыхьӀу тыфӀтхьаусыхьӀ ышыпхьӀу нахьыкӀӀу ХьӀдӀгъӀӀӀӀ Разиет Хьылым ыпхьӀум идунай зӀрихьӀожыгъӀм фӀшӀ. Разиет джӀнӀӀтыр зӀрапӀӀсыштхӀэм ащӀщ хьӀунӀу, игупсӀхӀэм псауныгъӀӀ пытӀӀ яӀӀнӀу тафӀӀӀӀӀӀ.

СтӀашьӀу Юр, ПӀрӀныкӀо ЧӀтиб, ШьӀхьӀапӀӀӀкӀо КъӀсӀӀ, ЯхьӀулӀӀ АслъанчӀӀры, КъӀзӀнӀӀ Юсыф, Гъыщ СултӀан

2000-рэ илъэсым, чъэпыогъум и 27-м Урысые Федерацием и Президентэу В. В. Путиныр социальнэ Иофышэм и Мафэ мэкьюогъум и 8-м хэгъэунэфыкыгъэным фэгъэхьыгъэ унашъом клэтхагъ. 2001-рэ илъэсым кыщегъэжыагъэу илъэс къэс а мафэр тикъэралыгъо джы шыхагъэунэфыкы. Социальнэ Иофышэм я Мафэ ипэгъокIэу Адыгэ Республикэм ИофшэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Осман Альберт гушыгъу тыфэхугъ. Ащ тызэрэ-шигъэгъозагъэмкIэ, АР-м и Президент и УнашъокIэ 1992-рэ илъэсым шылэ мазэм и 31-м цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкIэ Министерствэ Адыгеим щызэхачагъ.

Япшъэрылъхэр зэрифэшъуашэу агъэцакIэх

— Альберт, республикэм щыпсэурэ цыфхэм сыд фэдэу Iэпылэгъу министрствэр афэхъура?

— Непэ министрствэм ипшъэрылъ республикэм щыпсэухэрэм социальнэ-иофшэн политикэм ылъэныкъокIэ Конституцием къаритырэ фитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр, пенсионерхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм, сабийхэр зыплурэ унагъохэм, нэмыкI купхэу къэралыгъо Iэпылэгъу зищыкIагъэхэм ар ягъэгъотыгъэныр. Адыгэ Республикэм и Конституции кыгъэнэфагъ Адыгеир социальнэ къэралыгъоу, цыфэху щыпсэухэрэм шылэ-псэукIэ тэрэз ягъэгъотыгъэным, шъхъафитэу псэунхэм фэлэжьэрэ политикэр зыщызэрахъэрэр арэу. Ар къыдалытэзэ, республикэм ипашэхэм гъунэ лъафы Иофшэныр щынэгъончъэным, лэжьэпкIэ анахь макIэу цыфыр зэрыпсэун ылъэкIыштыр гъэнэфэгъэным, социальнэ къулыкъум исистемэ гъэпытэгъэным.

— Адыгеим щыпсэурэ цыфхэм ящылэкIэ-псэукIэ нахьышIу шыгъэным фэIорышIэу сыд фэдэ къэралыгъо программэха тиреспубликэ гъэцэклагъэ щыхъухэрэр?

— Мэхъанэшхо зилэ къэралыгъо программитIу мы лъэхъаным республикэм шагъэцакIэу кыхъэгъэщы сIоигъор. «Социальная поддержка граждан» зыфиIорэр социальнэ Iэпылэгъу зыфэхъухэу республикэм исхэм ящылэкIэ-псэукIэ кълэтыгъэным, социальнэ фэIо-фашIэу цыфхэм афагъэцакIэхэрэр нахьышIу шыгъэнхэм афитегъэпсыхъагъ. Ар 2014 — 2017-рэ илъэсхэм ателъытагъ, ащ игъэцэклэн сомэ миллиарди 10 пэлуагъэхъанэу щыт. 2015-рэ илъэсым а программэм пае миллиарди 2,5-рэ бюджетым кыхагъэкIыгъах.

ЯтIонэрэ программэр «Доступная среда» зыфиIорэр ары. Ар 2014 — 2015-рэ илъэсхэм

ателъытагъ ыкIи ащ пшъэрылъ шъхъалэу илэр сэкъатныгъэ зилэхэм ящылэкIэ псэуалъэхэм, фэIо-фашIэхэр зыщафагъэцакIэхэрэм яклIлэнхэр, цыфхэм ахэхъанхэр къафэгъэлсын-кIэгъэныр ары. Мы илъэсым а программэм къыдилъытэрэ Iофыгъохэм ягъэцэклэн сомэ миллион 54,8-рэ пэлуагъэхъащт, зэкIэмкIи ащ къыфатIупщыштыр сомэ миллион 120,3-рэ.

— Фэгъэклотэныгъэ зилэ цыфхэм республикэ ыкIи федеральнэ бюджетхэм къахэкIыгъэу сыд фэдиз мылкъуа апэIухэрэр?

— Адыгэ Республикэм ИофшэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ сэкъатныгъэ зилэхэр, нэж-лужьхэр, ветеранхэр, Чернобыль иатомнэ электростанции кыщыхъугъэ аварием кызыдихьыгъэ тхъамыкIагъохэм ядэгъэзыжыын хэлэжыагъэхэр, а чIыплэм кыращыжыгъэ

32-м ехъумэ ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр ащафагъэцэклагъэх, ахэм ащыщэу нэбгырэ мин 20-р зыныбжэ имыкыгъэ кIэлэцIыкIлэх.

— КIэлэцIыкIлэхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным, ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо зэхэцэгъэ-

цыфхэр, репрессиехэм къахи-убытагъэу нэужым аухыжыгъэхэр, дзэ къулыкъушIэу фэхыгъэхэм яшъхэгъусэхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэр ыкIи хэбзэгъэуцугъэм тетэу фэгъэ-клотэныгъэу ялэхэр ягъэгъотыгъэнхэр ипшъэрылъ. Мы цыфкупхэм фэгъэклотэныгъэу ялэхэм 2015-рэ илъэсым республикэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 124,6-рэ, федеральнэ бюджетым кыхагъэ-кIыгъэу миллион 158,7-рэ аплухъагъ.

— Ветеранхэм ыкIи сэкъатныгъэ зилэхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр сыдзушIэу жьугъэцакIэхэра?

— Ветеранхэмрэ сэкъатныгъэ зилэхэмрэ ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр зыщафагъэцэклэрэ стационар ыкIи мыстационар учреждениехэр республикэм щызэхачагъэх. Мы лъэхъаным социальнэ стационар учреждени 5-мэ нэж-лужьхэу, сэкъатныгъэ ялэхэу нэбгырэ 830-рэ ащылэ. Республикэм ичIыплэ зэфэшъхъафхэм цыфхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр зыгъэцэклэрэ комплекснэ гупчи 9 ащыл, мазэ къэс нэбгырэ мини 4,5-м ехъумэ ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр ахэм агъэцакIэх. КIэлэцIыкIлэхэм, унагъом социальнэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэным фэгъэзэгъэ учреждени 3 республикэм ит. Ахэр Псыфабэм дэт реабилитационнэ гупчэу «Звездный», Мыекъопэ районым щылэу «Очаг», Красногвардейскэ районымкIэ «Доверие» зыфиIохэр социальнэ унэхэр арых. Мыхэм зэкIэми икIыгъэ илъэсым нэбгырэ мин

ным альэныкъокIэ министрствэм сыда ышIэрэр?

— Адыгэ Республикэм ИофшэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ иIофшэн чIыплэшхо щызыубытыхэрэм ащыщ кIэлэцIыкIлэхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным епхыгъэ лъэныкъор. Илъэс къэс кIэлэцIыкIлэ мин 20-м ехъумэ япсауныгъэ агъэпытэн, гъэмафэм загъэпсэфын амал арагъэгъоты. 2014-рэ илъэсым кIэлэцIыкIлэ мин 23-м ехъу мы Iофтхъабзэхэм къахарагъэубытагъ. Мы илъэсым нэбгырэ 18200-мэ ащ фэдэ амал ядгъэгъотынуэ итэхъухъэ. А Iофтхъабзэм учреждение 93-рэ хэлэжьэщт.

Гъот макIэ зилэ, чIыплэ кIын ифэгъэ унагъохэм Iэпылэгъу афэхъугъэным министрствэм иIофшэн чIыплэ гъэнэфагъэ щеубыты. 2014-рэ илъэсым мыхэм афэдэ унэгъо 2267-мэ ахъщэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэным республикэ бюджетым щыщэу сомэ миллион 11-рэ мин 550-рэ пэлуагъэхъагъ.

Джащ фэдэу къасломэ сIоигъу лъэныкъуабэкIэ къэралыгъо фэIо-фашIэхэр зыгъэцэклэрэ гупчэхэу республикэм итхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэныр министрствэр зыпылъ лъэныкъохэм зэращыщыр. «Зы шъхъангъупчъэкIэ» заджэхэрэм ишIуагъэкIэ, къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэIо-фашIэхэр цыфхэм нахь псынклэу агъэцэклэнхэ альэ-кIышты.

Цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм икIулыкъу мы лъэхъаным нэбгырэ минитIум ехъу Iоф шашIэ. Ахэм ащыщэу нэж-лужьхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр республикэм щызыгъэцакIэрэр нэбгырэ 610-рэ мэхъу. Ахэм нэбгырэ мини 4 фэдиз япхыгъ. Унэ-интернатхэм нэбгырэ 690-мэ Iоф ащашIэ, ахэр нэбгырэ 830-мэ альэ-плъэх. Адыгэ Республикэм ИофшэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ Адыгеим щыпсэухэрэм ящылэ-кIэ-псэукIэ нахьышIу шыгъэныр ары иIофшэн зытегъэлпсыхъагъэр. Джьри бэ Iофыгъоу зэшIотхын фаер, ау тIофшэн зэрифэшъуашэу зэрэдгъэцэклэ-щтым щэч хэлъэп.

**Зыгъэхъазырыгъэр
ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.**

Непэ анахь шъхьалэхэр

Теуцожь районым гэсэныгэмкIэ игьэлорышIапIэ бэмышIэу тычIэхыгъагъ. ЗэдгъэшIэнэу тызфэягъэр непэ анахь зыгъэгумэкIхэу зыпыльхэр, кIэлэеджакIохэу еджапIэр къэзыухыгъэхэм зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр зэратыштхэр, ахэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо зэрэрагъэкIокIышттым зэрэфэхьазырхэр, нэмыкI Iофыгъохэу зыпыльыштхэр зэдгъэшIэныр ыкIи тигъэзетеджэхэр нэIуасэ афэтшIынхэр ары.

Зигугъу къэтшыгъэ гъэлорышIапIэм ипашэу Ерэджьыбэкъо Адамэ тиупчIэхэм джэуапэу къаритыжыгъэхэр мыщ къыкIэлъыкIоу къыхэтэзутых.

— Апэу къызэрезгъэжьэщтыр жьоныгъокIэ мазэм и 23-м аужырэ одыджынхэр районым игурыт еджэпIи 8-мэ зэрашылагъэхэр ары, — ялофшIэн шъхьалэхэу непэ зыпыльхэм тащигъэгъозэнэу къырегъажьэ Ерэджьыбэкъом. — Зэ-кIэмкIи гурыт еджапIэу тилэр 11. Ау мыгъэ ахэм ащыщэу гурыт еджэпIи 8-р ары нылэп аужырэ одыджынхэр къызщытырагъэуагъэр. Адрищымэ — Нэчэрэзые, Къунчыкьохьаблэ ыкIи Шевченкэ гурыт еджапIэхэм я 11-рэ классхэр ялагъэхэп.

КОРР.: Нэбгырэ тхьапша зигугъу къэпшыгъэ гурыт еджэпIи 8-мэ я 11-рэ

классыр мыгъэ къащызыухыгъэхэу аужырэ одыджыныр къызфитеуагъэхэр? Хэтыха кIэлэеджакIохэр анахьыбэу къычIэзытIупшыгъэхэр? Сыда ильэс къэс гурыт еджапIэхэр къэзыухыхэррэр нахь макIэ зыкIэхьухэррэр? Я 9-рэ классыр къызаухыкIэ еджапIэхэм ачIэкIыныхэм ушъхьагъоу фэхьурэр?

Е. А.: Мыгъэ тигурыт еджэпIи 8-мэ къачIатIупшыгъэр, аужырэ одыджыныр къызфитеуагъэхэр нэбгырэ 49-рэ. ГъэрэкIо тилагъэр 90-рэ. Анахь кIэлэеджэкIуабэ къычIэзыгъэкIыгъэр Гъобэкъое гурыт еджапIэу Еутых Аслъан зипашэр ары. Ащ иныбжыкIэ 15-мэ

зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр атых. Къат Нухэ зипэщэ еджапIэр къэзыухыгъэр 8. Джэджджэхьаблэ гурыт еджапIэм къычIэгъэкIыгъэр нэбгыри 7. ГъэрэкIо ар зыфэдиизыгъэр 3 нылэп. Нэшукъуайи, Лъэустэнхьаблэ зэфэдииз хьазырых — апэрэр 7, ятIонэрэр 6. Мэ-кIэ дэдэр Пэнэжыкьое гурыт еджэпIэшхор ары — нэбгыри 3 нылэп къэзыухыгъэр.

Къызэхэпырэр зэкIэми ашIэ — зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэм ащэщынэх. Есагъэхэп. ЗесэжхэкIэ ащ Iофыр тетыхьыштэп. НыбжыкIэхэм нахь псын-кIэр къыхахы. Я 9-рэ классыр къызаухыкIэ колледжхэм, профтехучилищхэм ачIэхьэх.

КОРР.: Тыдырэ чIыпIэхыкIи сыдыгъуа зэтыгъо ушэтынхэр зыщатыштхэр? Ахэр шъыпкъагъэ хэлъэу ушэтынхэр рекIокIыныхэм сыдэуштэу фэхьазырха?

Е. А.: Зэтыгъо къэралыгъо ушэтынхэр щатынхэу тэ пункт тилэп. ТикIалэхэр Адыгэкъалэ иятIонэрэ гурыт еджапIэ етIа-лэхэзэ зэтыгъо ушэтынхэр щатых. Аудиториер зэтэгъэпсы-хьагъ. Ахэм ачIэтых видеокамерэхэр, металлоискательхэр,

телефонхэр бгъэфедэнхэ умылэкIыным фэшI ищыкIэгъэ Iэм-псымэхэр. Полицием илофышIэхэр алуыштых, общественнэ лъыплъакIохэр аудиториехэм ачIэтыштых. А зэпстэур зыфитегъэпсыхьагъэр зэтыгъо ушэтынхэр шъыпкъагъэ хэлъэу регъэкIокIыгъэнхэр, тикIэлэеджакIохэм шIэныгъэу ялэр зэрифэшъуашэу къагъэшъыпкъэжьыныр ары.

ЖьоныгъуакIэм и 28-м тикIалэхэр Адыгэкъалэ етIапIэху урысыбзэмкIэ ушэтынхэр атыгъэх. Мэкьюогъум и 1-м хысапыри ащ щатыгъ. Ащ нэмыкIэу, ежэ кIалэхэр зычIэхьащтхэ институтым елъытыгъэу предмет гъэнэфагъэу къыхихырэмкIэ зэтыгъо ушэтынхэр Мыекъуапэ, Адыгэкъалэ е Тэхьутэмыкъуае ащатыштых.

КОРР.: Адэ я 9-рэ классыр къэзыухыгъэхэр? Ахэр тхьапша зэрэхьухэррэр? Сыд фэдэ ушэтынхэ ахэм атыштхэр?

Е. А.: Мыгъэ я 9-рэ классыр кIэлэеджэкIуи 164-мэ къаухыгъ. Ахэм ащыщэу я 10-рэ классым щеджэнэу изыхьухьагъэр нэбгырэ 60 нылэп. Адрэхэр чIэкIых. Ахэми зэтыгъо ушэтынцIыкIухэр атыштых. Ау ахэр зыми тIэщтхэп. Тэ тирайон игурыт еджэпIэхэу дгъэнэфагъэхэм шIэныгъэу агъотыгъэхэр зыфэдэхэр къащагъэлъэгъоштых.

КОРР.: КъытфэнIотэгъэмэ дэгъугъэ нэмыкI Iофыгъоу непэ зешъухьэхэррэр, кIэлэеджакIохэм ягъэмэфэ гъэпсэфыгъо зэрифэшъуашэу зэхэщэгъэным фэшI гухэлъхэр зыфэдэхэр.

Е. А.: Ильэс къэс кIэлэеджакIохэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо къызысыкIэ, ахэр тэрэзэу зэхэщэгъэнхэм, кIэлэцIыкIухэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным, шIуагъэ къафихьэу Iоф-тхьэбзэ пстэури зэхэщэгъэным лъэшэу тыналэ тетэгъэты. Мыгъи джауштэу тызэрэзекIошттым зыфэдгъэхьазырыгъах. КIэлэеджакIохэм зыщагъэпсэфышт ыкIи япсауныгъэ зыщагъэпытэшт лагериймэ IофшIэныр рагъэжэшт мэкьюогъум и 5-м. Ахэр адэтыштых Пэнэжыкьуае, Лъэустэнхьаблэ, Очэпшые, Гъобэкъуае, Аскъэлае, Нэшукъуае, Джэджджэхьаблэ, Нэчэрэзые.

Лагерьхэм кIэлэеджэкIо 500-м защагъэпсэфышт. Ахэм янахьыбэр зыгъот макIэхэ, кIэлабэ зыплурэ унагъохэм къарэкIых, сэкъатныгъэ зилэх, зя-нэ-зятэхэм аналэ зытемыт кIалэх. Мафэм тIогъогогъо агъэ-шхэштых. Кино къафагъэлъэгъошт, концертхэр къафатыштых, зэнэкьокьухэр, джэгукIэ зэфэшъхьафхэр зэхэщэ-штых, зекIо ащэштых.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Урысыем щыкъэббархэр

УРЫСЫЕ Федерацием и Правительствэ щызэнэкьокьух ПенсиехэмкIэ фондым ибюджет къыщыкIэрэ мылькур 2016-рэ ильэсым къыздырахыштымкIэ. Дмитрий Медведевым Минфиным, Минэкономикэм ыкIи Минтру-дым пшъэрыл афишыгъ хэгъэ-гур социальнэ лъэныкъомкIэ ишIугъоу щылэным телъытэгъэ фондым щыщ мылькы гъэфедэгъэным фэшI шIэгъэн фаехэм яхьылIэгъэ предложениехэр къа-гъэхьазырынхэу. ФинансхэмкIэ министрэу Антон Силуановым къылуагъ ащ пае Правительствэм резервхэмкIэ ифонд имылькы гъэфедэгъэныр игъоу зэрилъэгъурэр. Минфиным зэрилъытэрэмкIэ, хэгъэгур ишIугъоу щылэным телъытэгъэ фонд-ым щыщ мылькы а гухэлъым пае агъэфедэн залъэкIыштыр илэс зытешIэкIэ ыкIи цIыфыр пенсием кIоным фэшI ныбжьэу илэн фаер зыфэдиизыштыр къы-залэтыкIэ ары нылэп.

***

МИХАИЛ Саакашвили игражданствэ зэрихьожьыгъэр фагъэгъуштэп. Грузиём и Президентэу Георгий Маргвелашвили къылуагъ Грузиём игражданствэ ятIонэрэу Михаил Саакашвили зэрэримы-тыжыштыр. Украинэм и Одес-скэ хэку иадминистрация ипа-

щэу ар загъэнафэм играж-данствэ чIэнагъэ зэрэхьугъэмкIэ Грузиём иполитикхэр зэнэ-къокьух. ПартиемкIэ гъусэгъоу илэхэр ары нылэп Саакашви-ли зымыгъэмысэхэрэр. Ахэм зэралытэрэмкIэ, тапэкIэ Гру-зиём къырыкIоштыр непэ Ук-раинэм зэшIохыгъэ щэхьу.

***

УРЫСЫЕ автомашинэшI заводхэм автомашинэхэр хэгъэгум ращэнхэм ыкIи автомашинэхэр зыщагъоижы-хэрэ производствэ зэхэщэгъэ-ным телъытэгъэ **фэгъэкIоты-ныгъэхэр Вьетнам къариты-штых.** ЧIыплэ бэдзэршIыплэм хэхьоныгъэхэр ешIых, автома-шинэхэр щаугъоихэ зыхьукIэ, Азиём лъылэсынхэ альэкIышт.

***

ЧИНОВНИКХЭМ шIухьафтынхэр атыжынхэ фаеу хьушт. IэнэтIэшхо зезыхьэрэ чиновникхэм ыкIи губернаторхэм шIухьафтынэу къаратыгъэхэм уасэу ялэр Крем-лым лъагъэлэсын зэрэфаем имызакъоу, атыжынхэ фаеу хьушт. Ащ ехьылIэгъэ унашъом Урысыем и Президент кIэтхагъ.

***

ТИТОВАРХЭМ тетыгъор таратышт. ЫпэкIэ фэдэ къыхэмыкIыгъэу, мэкьюогъум

и 1-м къыщыублагъэу Урысыем промышленнэ политикакIэм Iоф-чишIэу ыублагъ. Къэралыгъом ищыкIагъэхэм апае щафэхэ зы-хьукIэ, тыхэгъэгу къыщашыгъэ товархэр IэкIыб хэгъэгухэм къа-рашыгъэхэм апэ рагъэшыхэ-зэ ащэфынхэ фаеу гъэпсыгъэшт.

***

ХЭДЗЫНХЭР нахь пасэу зэхэщэгъэнхэр. Къэра-лыгъо Думэм идепутатхэм яхэ-дзынхэр къыхьащт ильэсым итыгъэгъазэ ычIыплэкIэ Iоныгъом зэхэщэгъэнхэ гухэлъ хабзэм иI. Ащ епхыгъэ техническэ Iофыгъохэр плэлъэ мычыжъэм нафэ къэхьуштых.

***

МЫФОРМАЛЬНЭ секто-рым ишIуагъэкIэ Iоф-шIэн зилэхэм япчъагъэ Уры-сыем нахьыбэ щэхьу. Ау Iоф-шIэным ипроизводительность зыкъегъэлэтыгъэныр ызыныкьо фэдизкIэ ащ къызэтырелажэ.

***

РАКЕТХЭР зыдагыгъэу хьакIэ кIохэрэп. США-м иэсминцэу «Росс» зыцIэу тикъэралыгъо ихы гъунапкъэхэм къякIолIэгъагъэр Урысыем ихы ШIуцIэ флот хэхьэрэ самолет-хэу Су-24-р зыгъэлорышIэхэрэ летчикхэм зыми имые хы чIыплэм ыгъэзэжыын фаеу шIуагъэнагъ.

***

ШПРОТХЭР Урысыем щагъэхьазырыштых. Латвиёмрэ Эстониёмрэ пцэ-жыиэхэр тыхэгъэгу къыращэн-хэ фимытхэу агъэпсышт. Рос-сельхознадзорым а хэгъэгухэм япродукция Урысыем щы-луамыгъэкIынэу унашъо зэра-шыгъэм ехьылIэгъэ къэбар альигъэлэсыгъ.

***

ЩЫIЭНЫГЪЭМ нахь пэ-благъэ ашышт. ЛэжьэпкIэ анахь макIэу къэ-ралыгъом ыгъэнэфагъэр къалэтышт. Къыхьащт ильэсым ар сомэ 7189-м нэсын е про-цент 20,7-кIэ нахьыбэ хъун ылъэкIышт.

***

МИНТРУДЫМ елъэлух. Пенсиехэм яхьылIэгъэ отчетхэр компаниехэм квар-тал къэс зэгъогогъу атыхэу джы зэрэгъэлсыгъэр зэрэхьокIынышъ, мазэ къэс отчетхэр ашIынхэ фаеу зэрагъэнафэ-рэм ыгъэразэхэрэп, а шIы-кIэм предприятияехэм экономи-кэ къыныгъохэр къафихьыштэу альытэ ыкIи ащ тырамыгъа-хэхэ ашIоигъоу Митрудым елъэлух. Джарэуштэу къыщелэ предпринимательствэ цIыкIум ыкIи гурытым яобщественнэ организациеу «Опора России»

зыфилорэм министрэу Мак-сим Топилиным фигъэхьыгъэ письмэм.

***

ЧЫФЭ тарихьхэр. Про-ектэу ОНФ-м «Чыфа-штэхэм яфитыныгъэхэм тафэ-банэ» зыфилорэм иэкспертхэм чIыфэ къалыхыгъэнымкIэ ыкIи яахьщэ банкым илхьэгъэным-кIэ цIыфхэм чаныгъэу ахэлъым ехьылIэгъэ уплъэкIунхэр ашы-гъэх. Ахэм къызэрагъэлъэгъуа-гъэмкIэ, 2015-рэ ильэсым иапэ-рэ квартал цIыфхэм чIыфэу банкхэм къалахырэр, ыпэрэ кварталым елтытыгъэмэ, про-цент 43-кIэ нахь макIэ ыкIи яахьщэ зэрэралхьэрэр про-центи 3-кIэ нахьыбэ хъу-гъэх.

***

СУБЪЕКТХЭМ ащэгугъы. ГъогурыкIонымр щынэгъон-чъэу гъэпсыгъэным Урысыем и МВД 2015-рэ ильэсым мыль-коу пэлуигъэхьащтыр сомэ мил-лиони 100-кIэ агъэнэфагъагъэм нахь макIэ ышIышт. Ау къыкIэ-лъыкIошт ильэсым а Iофым пае чIыплэ бюджетхэм мыль-коу агъэфедэщтым хэхьошт, сомэ миллиарди 2 чIыплэ бюд-жетхэм къаригъэтыным мини-стерствэр щэгугъы.

Зыгъэхьазырыгъэр СЭХЬУТЭ Нурбий.

Иоф зышIэрэ пенсионерхэр нахьыбэ хъугъэх

ГъэрэкIорэм елъыты-гъэмэ, Адыгэ Респу-бликэм щыпсэурэ пен-сионерхэу Иоф зы-шIэхэррэр мы ильэсым

нэбгырэ 1713-кIэ на-хьыбэ хъугъэх.

АныбжыкIэ пенсиём нэсы-гъэхэу, ау арамьгъэгъэуцоу IофшIэныр лъызыгъэкIуатэхэрэм

2015-рэ ильэсым къыщыубла-гъэу къэбар гушIуагъо къяжэ. КIуачIэ зилэ хэбзэгъэгъуцугъэм зэригъэнафэрэм тетэу, ыныбжы къызысыгъэм ыуж пенсиём мыкIоу цIыфым Иоф зэришIэ-

гъэ ильэс пэпчэ телъытагъэу пенсиём балл тедзэхэр фатых. ГушIыэм пае, ыныбжыкIэ пен-сием зынэсыгъэм ыуж пен-сие аримыгъэгъэуцоу ильэси 5 Иоф ышIагъэмэ, страховой

пенсием игъусэу зэмыхьокIы-штэу гъэпсыгъэ ахьщэ хэгъэ-хьожьэу фагъэгъуштыр про-цент 45-кIэ нахьыбэ хьушт.

Урысыем ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм ипресс-къулыкъу

Цуекъо Юныс кызыхъугъэр илъэс 75-рэ мэхъу

Узыщыгушлуклын тхэклошху

джагъэх. 1963-рэ илъэсым ыныбжыккэ кытефи, дзэ къулыкъур дэгъоу кыыхы 1966-рэ илъэсым икыуаджэ къэкложыгъ, бэрэ шымысэу лофшэныр ригъэжыжыгъ. Ростов дэт къэралыгъо университетим члахи, журналистикэмккэ отделениеер кыуыхыгъ. 1970-рэ илъэсым Адыгэ хэку гъэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» исобкорэу шытыгъ, етланэ Адыгэ хэку радиоом общественнэ-политикэ къэтынхэм афэгъэзагъэу лоф шылагъ. 1986-м кыщегъэжыагъэу 1990-рэ илъэсым нэсыфэ литературнэ-художественнэ журналэу «Зэкшошныгъэм», етланэ клэлэциккэ журналэу «Жьогъобыным» яредаторыгъ. Ыныбжыккэ кытефи пенсиом кложыгъэу джы шыс. Ащ пае къэмынэу, икълэмпынэ чанэу джыри егъэлорышлэ. Тхэн лофым зыпылтыр 1961-рэ илъэсым кыщегъэжыагъ.

Цуекъо Юныс адыгэ лъэпкэ литературэр гъэхъэгъэшлукхэм афэзыщэхэрэм зэу ащыщ. 1975-рэ илъэсым икълэмпынэ кыпыкыгъэ рассказхэр зэхэуэагъэхэу адыгабзэккэ сборник кыдегъэккы «Къушхъэ чыжъэмэ япчыналхэр» («Мелодии далеких гор») ылоу, ащ ыуж илъэс нахь темышлэу 1978-рэ илъэсым повестэу «Хымэ лыуз» («Чужая боль»), 1983-рэ илъэ-

сым «Къэзыгъэзэжыккэ ижырэ шыухэр» («Возвращение вадников»), 1985-рэ илъэсым роман-повестэу «Шэфлягъу» («Млечный путь»), 1990-рэ илъэсым трилогию «Унэ пльыж» («Красный дом»). Лофшлагъэу илэхэм анахь къахэбгъэунэфыкынуэу шытыр историческэ романэу «Сказание о железном волке» ылоу 2000-рэ илъэсым кыхиутыгъэр ары. Цуекъо Юныс ирассказхэр урысыбзэккэ тхыгъэхэу журналэу «Смена», альманахэу «Истоки», гъэзетэу «Литературная Россия» зыфилохэрэм къарэхъэх. Ирассказ анахь дэгъухэр ткъош къэралыгъохэм арыс цыфхэм абзэккэ зерадзэкыгъэхэу кыыхаутых.

Цуекъор лъэпкэ лофыгъохэм агъэгуэмккы, лъэпкэ гупшысэ, лъэпкэ зэхашлэ зыхэлъ тхыгъэхэр ащ икълэмпынэ кыпыккы. Шыланэныгъэм хэхъухэрэ зэхоклыныгъэ пстэуми алъэлэсы, зыщыпсэурэ лъэхъаным игугъэгуэмккы, шлум, дэхагъэм цыфыгур къафэзыгъэуушыхэрэр етхы. Тхаклор еж ынэгъу клэкыгъэу, ыльэгъугъэу, зыщыгъозэ закъом кышыуцурэп. Блэкыгъэ ллэшлэгъухэм адыгэхэм къарыклогъэ тхымыклагъом игумэккэ зыхэлъ тхыгъэхэри инэплэгъу ригъэкыхэрэп.

Цуекъо Юныс шытхыккэ фэплэгъун романыбэ, повес-

тыбэ, рассказыбэ икълэмыпэ кыпыккыгъ. Ахэм ащыщых «Сказание о железном волке», «Милосердие черных гор, или Смерть за черной речкой», «Чужая боль», «Красный дом», «Месть», «Мелодии далеких гор» зыфилохэрэр. Ятлонэрэ романэу «Милосердие черных гор, или Смерть за черной речкой» зыфилохэрэм пае 2005-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие литературэмккэ кыфагъэшъошагъ. Адыгэ Республикэм инароднэ тхаккы. Романэу «Милосердие черных гор, или Смерть за черной речкой» зыфилохэрэр «Роман-гъэзетым» 1994-рэ илъэсым кыхиутыгъыккэ премиеу «Образ» кыратыгъ. Тхэклошхом исэнэхъат ыгу етыгъэу зэрэрылажъэрэм, итхыгъэхэм плуныгъэ-гъэсэнныгъэ мэхъанэшхо зэрахэлъым апае 1997-рэ илъэсым «Урысыем культурэмккэ илофышлэшху» зыфилохэр шытхыуцлэр кыфагъэшъошагъ.

Урысыем итхаклохэм я Союз 1980-рэ илъэсым кыщегъэжыагъэу хэт. Ущымыгушлукын, умыгъэшлэгъон лъэкышцтэп тхэгъэу итхаклохэр, литературэм лоф дзэышлэрэ шлэныгъэлэжхэр зызэрэугъоихэккэ, адыгэ литературэм лоф дзэышлэхэрэм ацлэ кыралэ хъумэ, ащ игъэхъагъэхэм Юныс илахышлэу зэрахэлъыккэ кызэрэагъэжырэп.

Адыгэ (черкес) Дунэе Академием (АМАН-м) ицлэф гъэшлугъэу щыт. Журналхэу «Зэ-

къошныгъ», «Литературная Адыгея», хэку гъэзетхэу «Адыгэ макъ», «Советская Адыгея» зыфилохэрэм рассказ дэгъухэр къарегъахъэх. Цуекъо Юныс итхыгъэхэм узяджэккэ, блэкыгъэ лъэхъан чыжъэхэм уязыпхырэ гупшысэ шъхъалэу ахэлъхэм нэлуасэ узыфэхъуккэ, кыбгъурэлэ тильэпкэ маклэ хъазабэу пэкклэкыгъэр. Непэрэ тишэн-зеклоккэ-шлыккэхэм, лъэпкым кырыклорэм, ар зынэсын ыльэкыштым тарегъэ-гупшысэ. Цуекъо Юныс исэнэхъат фэшпыккэу илъэс 75-м къэкложлагъ. Ау Юныс илъэс пчъагъэу кыгъэшлагъэр арэп ыцлэ дахэккэ рязыгъэлуагъэр, лофшлагъэу илэхэр ары нахь. Ащ ыгу шыпхырыккырэ гупшысэхэр кызыщырилотыккырэ итхыгъэхэм шъхъэшыгуиыхыгъэу тачегъэгъуазэ, бэу тыгу кегъэкыжы. Тхэклошхом джыри ыкълуачлэ из. Илъэсэу кыгъэшлагъэм ышлагъэм нахыбэ джыри ышлэн гухэлъ ил. Джы егъэхъазыры итхыгъэхэр кызыдэхъашт трилогиер.

Илъэс пчъагъэу кыккыгъэм илъэпкэ фэлэжыагъ, ыцлэ дахэккэ раригъэлуагъ. Ар зымыуасэ шылэп. Цуекъо Юныс тхэкло закъоп, ащ шыгъупшэрэп иныдэлъф гъэзет закъоу «Адыгэ макъэр». Итхыгъэхэр бэрэ ащ къехъэх, анахъу рассказхэр, очеркхэр, новеллэхэр.

Цуекъо Юныс имэфэккэ мафэу къэблагъэрэмккэ тигуапэу тыфэгъушлэ, псауныгъэ пытэ илэу, ищылэккэ дахэу, ибын-унагъо датхэу псэунэу, джыри тапэккэ итхыгъэхэмккэ бэрэ тигъэгъушлэу Тхэшхом телъэлэу.

ХЪОДЭ Сэфэр.

Сурэтым итыр: **Цуекъо Юныс.**

ТЕКЛОНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЪЭС

Ущылэным илыгъ

Советскэ дзэкложлэхэм Хэгъэгу зоошхор Теклоныгъэшхомккэ къауыхыгъэу, хъадэгъум имэшлэшхо кыыхэккыжы, псауу кызагъэзэжым, ущылэным илыгъэшхо зэрэпхыплэн фаер къагъэлъэгъуагъ. Ахэр пным кызэхиккутэгъэ къалэхэм, къуаджэхэм язэтэгъэпсыхъажыны псынклэу фежъэнхэ фэягъэ. Илъэсиплым къехъу заом щэлэфэхэ зэпыу имылэу зыпсэ риджэгъужыгъэхэм, улэгъэ зэфэшъхъафхэр зытелхэу якълэ-къоджэ зэхэ-къутагъэхэм къэзыгъэзэжыгъэхэм, зыбынхэр члэзынагъэхэм ащыщыбэмэ илыгъэр ахэлъэу цыфыгъэ гъогум тетхэу Тхъэм афигъэнэфэгъэ шыланьгъэр къагъэшлэн фэягъ. Ахэм хъазабэу апэкклэкыгъэм ыуж мамыр шылаккэу кызыхъажажыгъэхэм ежъэхэккэ кыныгъэ гори хэмылл фэдэу, гушхохэу, пытагъэрэ теубытагъэрэ ялэхэу шылагъэх.

Мы илъэсэу Теклоныгъэшхор я 70-рэу зыщыхэдгъэунэфыккырэп ащ фэдэ шэнхэр зыхэлъ цыфхэм къадэбгъэшлэрэ охтэ лахыым нэшлуккэ урегъэплъыжы. Сыда плэмэ заом кызыхэккыжыхэми ахэм Тхъэм афигъэнэфэгъэ гъашлэр къагъэшлэфэ лыгъэ маклэп зэрэхъагъэр. Лыгъэба уилорэ уишлэрэ зэтетынхэр, умыбзэгухъаныр, умытыгъоклоныр, ужэ уфитыныр, цыфхэм уишлугъэ ябгъэккыныр, зыгорэми имыхъаккы темылыхъаныр, лэжапккэ кызыфугатырэ лофыр, уиунэгъо лофым фэдэу пльытэзэ, бгъэцэккыныр?

Мы шэнхэр зэккэ зэгъусэу зы цыфым хэлъэу хъурэп, ау ахэр зэтлэгъулэхэрэм тыгу къагъэчэфы, шыланьгъэм тыклагъэгъушлэ. Сипэублэ гушылэ кыхъэ зэрэхъугъэр кысфэжыгъэгъуным сыщыгъугъэу, Хэгъэгу зоошхом кыыхэккыжы, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» илъэсыбэрэ шылэжыгъэу лыхъужыхэу сэ къэслэгъэужыгъэхэр шлуккэ сыгу къэсэгъэккыжы, дахэккэ ягугъу къэсшы сшлоигъу. Ахэр: Андырхъое Джантэмыр, Шхъап-лъэккэ Хыс, Хъуажэ Исма-хыл, Цэй Аскэрбий, Шьоджэ Мыхъамчэры, Ишъынэ Хъазрэт, Хъушт Хъалид, Бэджэнэ Иляс, Хъаккэмыз Рэщид, Натхэ Чэмал. Апэрэпшлэу тэ, лофышлэ нахь ныбжыккэхэу къагъэтэ-къоккыгъэхэм, лэдэбныгъэу ахылъгъэмккэ щысэ кытфэхъуштыгъэх. Ежэ заор зыпэкклэкыгъэхэм язэфыштыккэхэр згъэшлагъоштыгъэ: лъэшэу зэфэгъубжыгъэхэу, агу хэзэрэгъэккыгъэу къэсшлэжырэп. Зэфэсаккыжыштыгъэх, зэрэлъытэжыштыгъэх.

Гъэшлэгъонба, хэтрэ цыфи дэгъур зыфэдэр ешлэ, ар зэри-лэными лъэшэу пыл! Ау ба а дэгъур зылэккыккырэп? Тхъэм ыдэжыккэ тыплъэзэ, тыгушы-лэзэ хэдгъэунэфыккыны дэгъушлэным кын зэрэтэплэгъон фаер. Ар зыккэсэр зырыз. Дышъэр къэзыгъэлапккырэп зэхэ-лыккэ-гъэпсыккэу илэр арыба! Цыфыри зыгъэлапккырэп дэгъу-гъэу хэлъы ары нахь, мыл-коу илэр е лэнатлэу ыгъэцэккырэп арэп. Шыпккэмыккэ, Андырхъое

Джантэмыр фэдэ цыфышлум сыдэуштыгъэу уфэгъубжыштыгъа? Ишэнышлугъэрэ игушлэуштыгъэрэ анахь хэмпылэу ащ ыгу зэрэ-хэбгъэккыны горэ пшлэныр е плоныр кыпфэгъэклэуштыгъэп. Редактор шъхъалэу шытыгъэ-ти, ишэн фитэу, гуклэгъушхо хэлъэу зышъхъагъэ рагъэуцогъэ лофышлэ купыр зэрищэштыгъэ. Журналист сэнэхъатым нахь узэрэзылэпишэнэу къэбар дэгъу птхыгъэмэ, хигъэунэфыккыштыгъэ, угу зыккыригъэлэтэу нахышлэу узэрэтхэштым уфытыригъэ-псыхъэштыгъэ. Сэ сшъхъэккэ къэсшлэжырэп Андырхъое Джантэмыр гушылэ мышыу горэ ыжэ кыдэккыгъэу. Культурэшхо зыхэлъ цыфыгъ ар. Джырэ па-цэмэ ащышхэу зылут лэнатлэр ышъхъэ ифедэ пае кызыфэзы-гъэфедэным темышыныжырэп, ар фэдэхэгъэккыплэ кызыфа-шыным «фэлүшхэм» апэчыжъэзэ Джантэмыр игъашлэ кыыхыгъ.

Ар сэлэ шъхъае, хэтэ а зэлэуштыгъэхэу гъэзетым шылэжыагъэхэм, шыланьгъэм илъэ-плагъэ зэлъытыгъэр зыгъэунэ-фыгъэхэм, непэ Урысые хэгъ-гур зэтэзычырэ коррупционнэ зэо-банэм ибаррикадэхэр зыш-тагъэхэу ахэтыгъэр? Ягугъу дахэккэ тымышыштымэ, сыда тызэрэадожыны тлэккыштыр чыгум тет унэ зэхэтышхуи зы-мышыгъэхэу, лэккыб хэгъэгъу-хэр зыгъэпсэфыплэккэ кызыпэ-зымыккыхъагъэхэу, совет илъэ-схэм нахышлэхэккэ алъытэшты-гъэ машинэ псынклэмэ афэдэхэр зымыщэфыгъэхэу Натхэ Чэ-

мал, Хъушт Хъалидэ, Шьоджэ Мыхъамчэрые, Бэджэнэ Иляс, Хъаккэмыз Рэщидэ, Цэй Аскэрбий, Ишъынэ Хъазрэт? Агъэ-чэгъэ лъыпсымккэ тэры ахэр кызыфалэжыгъэхэр. Тхъэм ахэр зыхышыккыгъэхэу ятлэр зэо ма-шлом ихъакушхоу Европэ чы-налъэр зэлъызыштагъэм щигъэ-жыагъэхэти, щигъэстыгъэхэти, тикъэралыгъо ишъхъафитныгъэ пае Теклоныгъэр Хэгъэгу зэ-ошхом зыщашым ыуж мы ду-наим нэмыккэ дунай шымылэу кыпшлэзыгъэшлэрэ зыгъэтхъэ-жыны-зыгъэшлэжыны шылаккэ-ихытыу ифагъэхэп. Ягугъэхэри янэплэгъэуи зыфэгъэзэгъагъэр лыгъэ лофэу ашлагъэр амы-гъэпыутыжыны ары. Джащ кыхэккэу шъхъафитэу шылагъэ, цыфэхэмккэ нахышлэу тызэрэ-хъуным клэхъопсыхэу тхагъэх. Ешъуаккы, хъунклаккы, тыгуа-ккы хъугъэхэп, «тэ лыгъэ зет-хъагъэба!» алоуи, пчэгур алы-гъыными фэбэнагъэхэп. Гъэзе-тым иредакция лут ныбжы-ккэхэм кытхэуцохэу «Тэ заом тыхэтыгъэш, тикъошхэр, лъытэ-ныгъэрэ шъхъэккэфэныгъэрэ кытфэшъушынхэ фае!» зэгорэм кытаталугъэу къэсшлэжы-рэп. Ау яцлэф гъэпсыккэ, язе-ккэ-шлыккэхэмккэ лъытэныгъэ афэмышлышъуэу шытыгъэп.

Цэй Аскэрбий илъэсыбэрэ гъэзетым икорреспондентэу Шэ-уджэн-Кошхъэблэ районхэм ащы-лагъэти, кытхыгъэмэ зигугъу къащышыгъэу цыфхэм ори уа-лэу, уадэгъушлэу пшлоигъоу ухъ-штыгъэ. Джарэу нэшлуккэ лэ-жыккэ кызырэккылом уаригъэ-пшыштыгъэ. Аскэрбий сэмэр-ккэушхо хэлъыгъ, ежэ зэрэ-нахыжыным емылтыгыгъэу,

уигъашлэзэ кыбдэгъушлэштыгъэ. Ныбжыккэхэм журналист сэнэ-хъатым илэпэлэсэнныгъэ ыльэ-ныштыгъэм тегъэпсыхъагъэу кыд-дэгъушлэштыгъэх Хъуажэ Ис-махылэ, Шьоджэ Мыхъамчэ-рые, Ишъынэ Хъазрэт. Хэуко-ныгъэу пшлэхэрэм уналэ аты-руиуигъэдзэныр Исмахылэ ишэ-ныгъ. Емызэщыжыгъэу урысыб-зэмккэ, адыгабзэмккэ зэхэф гушылалэхэм, энциклопедиехэм ахалпэштыгъэ, художественнэ тхылхэр иккэсэхэти, анахъу урыс классическэ литературэм лъапсэ фэзышыгъэу тхаклохэм яусэхэр езбырэу кылоштыгъэх. Мытэрэз плугъэу, пшлагъэу ухэтккы кыпфэзымыгъэгъун, шыпккэм пае кыпфэзэккэ-мыккэ цыфэу шытыгъэ Шхъап-лъэккэ Хысэ. Лэпылэгъу зыщы-клагъэм гъусэ фэхъуным пае Берлин нэсыгъэ танкистыр зышъхъасыжыштыгъэп. Ащ паен фае зыккэлоштыгъэри: «Хысэ непи Берлин ештэ!» Тинахыжэ гупсэхэу, тэ мамырэу тыщы-лэным пае зэуагъэхэу Джан-тэмыр, Хыс, Исмахылэ, Мы-хъамчэры, Рэщид, Аскэрбий, Чэмал, Иляс, Хъазрэт, шьо-зэккэми шъулыхъужыккэ! Цы-фыгъэу шъухэлъыгъэр згъэ-лъаплэу, сышъуфэрэзэ шып-ккэу шъуфэсэлэу: шъуишлэ-гъэхэр зэккэ Тхъэм ерэгъэба-гъох! Цыфыгъэм игъогуу къэ-шлуккыгъэмккэ, ущылэным илыгъэ шысэу кытгъэжыгъэушлэжыгъэмккэ тыхэгъэу шамыгъэнэфэгъэ бгъэ-хэлъхэу лъаплэр къэжъуалэжыгъэ шыпккэ!

КЪАТМЭС Фатим.

Адыгэ Республикэм изас-луженнэ журналист.

Чыгу лахь къаратыным зыщыклэлъэлухэрэ тхылъыр электрон шыклэклэ алэклагъэхьан алъэкышт

Хэбзэгъуцугъэм диштэу нэпэ цыфхэмрэ юридическэ лицэхэмрэ чыгу лахь къаратыным зыщыклэлъэлухэрэ тхылъыр къаралыгъо хабзэм игъэцэкълэкло къулыкъу е чыплэ зыгъэлорышлэжынымккэ къулыкъу гъэнэфагъэхэм алэклагъэхьан алъэкышт.

2015-рэ ильэсым мэкьюогъум и 1-м къыщегъэжагъэу информационнэ-телекоммуникационнэ сетэу «Интернетыр» къызфагъэфедэзэ, ащ фэдэ лъэлу тхылъыр алэклагъэхьан алъэкышт.

Урысыем экономикэ хэбоньгъэмккэ и Министерствэ 2015-рэ ильэсым шылэ ма-зэм и 14-м ышлыгъэ унашъоу N 7-р зытэтэу «Информационнэ-телекоммуникационнэ сетэу «Интернетыр» къызыфагъэфедэзэ, электрон шыклэклэ чыгу лахьыр ыкли чыгу лахьхэр чыплэм икадастрэ план

зэритыштхэ схемэр ухэсыгъэнымккэ лъэлу тхылъхэр, къаралыгъо е муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьым ищэнккэ аукцион е къаралыгъо, муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр бэджэндэу аштэнымккэ аукцион зэхэцэгъэным зыщыклэлъэлухэрэ тхылъыр, къаралыгъо е муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр зэрэтыштымккэ пэшлорыгъэшъэу зэзэгъынхэм ехьылэгъэ лъэлу тхылъыр, къаралыгъо, муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр къаратыным зыщыклэлъэлухэрэ тхы-

лпыр, чыгухэу ыкли (е) чыгу лахьхэу къаралыгъо, муниципальнэ, унэе мылькум хэхьэрэ нэмыклэу атырагощэжынынхэм яхьылэгъэ лъэлу тхылъхэр зэралэклагъэхьэрэ шыклэр ухэсыгъэным ехьылэгъэ» зыфилорэм ащ фэдэ фытыныгъэу ялэхэр къызэрэдалъытэшт шыклэр шыгъэнэфагъэх.

Зигугъу къэтшыгъэ унашъом электрон амалккэ чыгу лахьыр ыкли чыгу лахьхэр чыплэм икадастрэ план зэритыштхэ схемэр ухэсыгъэнымккэ лъэлу тхылъхэр, къаралыгъо е муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьым ищэнккэ аукцион е къаралыгъо, муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр бэджэндэу аштэнымккэ аукцион зэхэцэгъэным зыщыклэлъэлухэрэ тхылъыр, къаралыгъо е муниципальнэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр зэрэтыштымккэ пэшлорыгъэшъэу зэзэгъынхэм ехьылэгъэ лъэлу тхылъыр, къаралыгъо, муниципаль-

нэ мылькум хэхьэрэ чыгу лахьыр къаратыным зыщыклэлъэлухэрэ тхылъыр, чыгухэу ыкли (е) чыгу лахьхэу къаралыгъо, муниципальнэ, унэе мылькум хэхьэрэ нэмыклэу атырагощэжынынхэм яхьылэгъэ лъэлу тхылъхэр зэралэклагъэхьаштхэ шыклэр шыгъэсыгъ.

Ащ фэдэ лъэлу тхылъхэр электрон шыклэклэ къаралыгъо хабзэм игъэцэкълэкло органэу е чыплэ зыгъэлорышлэжынымккэ къулыкъоу чыгу лахьхэр язытынэу фытыныгъэ зилэхэм алэклагъэхьэх уполномоченнэ къулыкъум иофициальнэ сайтэу «Интернетым» щыриэм къыригъэхьэгъэ запросыр къызфагъэфедэзэ. Лъэлу тхылъым джащ фэдэу Урысые Федерацием чыгухэмккэ и Кодекс къыщыдэлъытэгъэ документхэри кыгъунхэ фае.

Лъэлу тхылъым шыхагъэу-нэфыккын фае уполномоченнэ къулыкъур лъэлу тхылъым зыхапплэккэ клэуххэр зэралэ-кыгъэхьажышт шыклэр. Гу-

щылэм пае, лъэлу тхылъым зэрэхэпплагъэхэм клэуххэу фэхьугъэхэм яхьылэгъэ къэбархэр тхылъыплэм тетэу, почтэккэ е электрон почтэккэ алэклагъэхьажынын алъэкышт.

Лъэлу тхылъым цыфыр зыщыщыр къэзыушыхьатырэ документым икопии игъусэн фае. Къаралыгъо фэлэ-фашлэхэм япорталккэ лъэлу тхылъыр залэклагъэхьэккэ е квалифицированнэ электроннэ подписккэ ащ зыклэтхэжыхэккэ копиер рагъэгъусэнэу ищыклагъэп.

Электрон почтэккэ алэклагъэхьэрэ лъэлу тхылъхэм форматхэу doc, docx, txt, xls, xlsx, rtf зыфилохэрэр ялэнхэ фае. Лъэлу тхылъым игъусэ документхэр, доверенностхэри ахэм зэрахэтэу, форматхэу PDF, TIF зыфилохэрэр ялэхэу алэклагъэхьанхэ фае.

Электрон шыклэклэ зэхэгъэуцогъэ лъэлу тхылъхэм арытын фаехэр уполномоченнэ къулыкъум официальнойнэ сайтым регъахьэх.

ТХЫЛЪЫККЭХЭР

Нэплъэгъубэ къызфэгъэзэгъэ черкесхэр (адыгэхэр)

«Адыгэхэр» зыфилорэ культурнэ-тарихь тхыгъэ зэхэтым ия III-рэ къыдэккыгъо 2015-рэ ильэсымккэ Мыекъуапэ къыщытырадзагъ.

Едыдж Батырай къызэритхырымккэ, ар нэмыц шлэныгъэлэжъэу Густав Клемм илофшлагъэу «Культура и быт черкесов» зыфилорэм фэгъэхьыгъ.

Адыгэ лъэпкъым ехьылэгъэ тхылъым изэхэгъэуцуклор **Едыдж Батырай**. Нэмыц текстыр урысыбзэм езыгъэккыгъэр Г.С. Саранчинар ары.

Густав Клемм 1802 — 1867-рэ ильэсхэм шылагъ, ильэпкъккэ нэмыц. Фрайбург ыкли Хемниц къалэхэм ащеджагъ. 1821-рэ ильэсым къалэу Лейпциг дэт юридическэ университетым янэ-ятэхэм члагъахэ ашлоигъуагъ, ау ежыым университетым тарихьымккэ ифакультет къыхихыгъ ыкли 1828-рэ ильэсым къыухыгъ.

Йенэ дэт университетым идиссертацие щитхыгъ ыкли докторыцлэр къыгъэшъыпкъэжыгъ.

Къалэу Дрезден нэужым клэжыи, ишлэныгъэ лэушлэни ащ шыльыгъэккылагъ. Тарихь статьяхэр бэу илэх, ащ нэмыклэу усэхэри ытхэу ыублэгъагъ. Иныбжыккыгъум ильэс зытло Густав Клемм библиотекарэу

лоф ышлагъ, ащ зыльызыщэрэ шлэныгъабэм афэклэнымккэ ишлуагъэ къеккыгъ. Нэужым цыф лъэпкъ зэфэшъафхэм якультурэ итарихь фэгъэхьыгъэ томи 10 хьурэ тхылъхэр къыдыгъэккыгъ. **Я 4-рэ томэу 1845-рэ ильэсым Лейпциг къыщыдыгъэккыгъэм адыгэхэм якультурэ, ящылаклэ зыфэдэр къыщылотагъ, лэушлэгъэшхом шыщ пычыгъохэр мы тхылъым къыдэхьагъэх.** Густав Клемм иугъоигъэ тхыгъэхэр черкесхэм ыкли цыф лъэпкъым икультурэ къызыщылотагъэх. Ахэр сурэтхэмккэ гъэклэрэклагъэх: лъэпкъ шылэклэ-псэуклэм цагъэфедэрэ пкъыгъохэр — лашэхэр, шыгъын-шъуашэр, искуствэм ипроишлэуиэхэр, нэмыккхэр къадэхьагъэх.

Адыгэ лъэпкъэу зэрэдунаеу **«Черкесккэ»** шашлагъэм — къушъхьэчлэс ыкли пшэхьолъэ чыплэхэм арыс цыф лъэпкъхэр апэдэдэ дунаим къызы-

техьохэм ящылэклагъэр ыкли ахэр хэгъэгубэмэ арытэкъуагъэхэ зэрэхьугъэхэм Г. Клемм ия 4-рэ тхылъ афэгъэхьыгъ. Едыдж Батырай ихьатырккэ «Культура и быт черкесов 1845» зыфилорэ Лейпциг къыщыдэккыгъэм тешыккыгъэу Мыекъуапэ къыщыхауыгъэм я XIX-рэ ллэшлэгъум адыгэхэм ящылэклагъэр, ягъэпсыклагъэр, яхабзэ, ядунэегурылаклэ, яшенгъэпсыккэ къыщылотагъэх.

Кавказым щылэгъэ зеклоплэхэм ятхыгъэхэу къыщанагъэхэм нахьыбэрэмккэ черкесхэр цыфыбэу члым къытехьуагъэхэм ядэхэгъэ-лъэгъупхьагъэккэ нэмыккхэм къызэрахэщыхэрэр ащыклэгъэтхыгъ. Зэрэзы-фэсакъхэу, зэрэзылпылпэжъхэрэр мыгъуащэу, хьульфыгыи, бзыльфыгыи пкъы хэхыгъэ тхылашлэхэр, псауныгъэ зэтэт зэрылэр зэфэдэу ахэм къало. Нэгугъыбзэ нэпэпкъ эдиштэу, шъхьацъшхо шхьомчышъоу е шлуцлэу зэрэщытхэр, бзыльфыгъэхэм шъхьац блэгъэ кыхьэхэр, хьульфыгъэхэм жаккэ зэрэтышэр ащыгъэунафыгъ. Лъэпкъ шъхьалытэжыныгъэр зэфэдэу къызэрагъэгъунэрэр тхыгъэм къыщылуагъ. Зэрэпкъышхо клэлашлэхэр, псауныгъэ зэтэт зэрылэр, шлэжэ ини, гупшысэккэ хэхыгыи, псэлъэккэ шэпхьэ гъэнэфагъи, зыщыщыклагъэм чэфынхи, сэмэркъэу дахи ашлын зэралэккылэрэри къыщылуагъ. Армэугъэр нэмыкк лъэпкъхэм афэдэу зэрамышэныр, къэрар зэрылэр, гуплырыгъэ-зэфагъэр къызэрахэщырэр клагъэтхыи.

Черкесхэм (адыгэхэм) напэм пае псэр зэрэты-

рэр, аныбэ ыкли нэмыкк фэныккэ тлэклэ-шъоккы-хэр икьухэмэ езэгъыхэрэм зэрафэмыдэхэр, лыгъэ хабзи, лыгъэ шы-кли фытегъэпсыхьагъэхэу, шлэжъэшхо шы-ныгъэ лъэныккыуабэмккэ зэрахэлъыр мы тхылъым клэклэу къыщы-лотагъ.

Ягъомылапхьэхэр ыкли яшхэккэ хабзэ тхылъым чыплэ щыгъотыгъ. Шэхэккэ шхыныгъохэр, лы лъэпкъ зэфэшъафхэу былымыл, мэллылы, пчэнылы, чэтэ, тхьачэт, къэккырэ лъэпкъхэу, анахьэу коцы, фыгу ыкли натрыф хьаджыгъэм ахашыккырэ гъомылапхьэхэр зэрэдэгъухэр ыкли (мы чыплэ-лъэмккэ) псауныгъэмккэ шлуагъэ зилэхэу ахэр зэрэщытхэр, еж черкесхэм ячлыгу къырахырэ гъэбэжур зэрэбэр, япсэуплэ чыплэ еплэплэн щымылэу зэрэджэнэтыплэр икьоу тхылъым къыщылуагъ. Хьаккэм лъытэныгъэу фашырым, ланэу ащ фызэблахырым ибаигъэ ашлогъэшлэгъонэу хэзыгъэ имылэу агъэунафыгъ. Шхаккэм ихабзи, бысымым ишыккыи къыщылуагъ.

«Адыгагъэм» а зыфэдэр къэлэтэгъоу лъэпкъ шэн-хабзэхэр зэккэ къыдхэлъытагъэхэба.

Ящыгъын плэнышъ — лэжъэккэ къызэрыккэ шъуашэми, хьульфыгъэ ыкли бзыльфыгъэ мэфэккэ шъуашэхэми къяплэ-плэн плэклэныу тхылъым бэ къыдэхьагъэр. Тыжыи е дышъэ луданэхэмккэ хэдыккыгъэхэу, гъэдэхьагъэхэу, тыжыи чылухэр, тыжыи бгырыпхы, хьурышхо палор (хьульфыгъэм), дышъэ идагъэм зэлпыккырэ бзыльфыгъэ палор, зыщыгыр къагъэшъуашлоу зэрэдахэхэр — цыери, саери зыфэдэхэр къащылотагъ. Цыем тет бгъэуплэ хьазырылэхэм язакъоми, тхыдэ псау екъуба?! Бзыльфыгъэ шъуашэм идэхьагъи тхыгъэм чыплэ щыгъотыгъ.

Адыгэхэр лэушлэным агуи, али еккыу, лэжъэккэ чанхэу — чыгулэжъхэу, былымыхьохэу, шыхьуныр, бжъэхьуныр, хэтэ-чъыг къэгъэккыныр ящылэныгъэ хэтэу къызэрэрыккылохэрэр, лэушлэгъэ гъэшлэгъонхэр зэрэхэлъхэр — шлэушлэныр, пхьэ-шлэныр, лэзэныр, нэмыккхэри тхылъым къыщыхэгъэщыгъэх. Ижырэ кавказ лъэпкъыжъхэу адыгэхэр лъэпсэ куу, лъэпсэ бай зилэхэу зэрэщытыгъэхэр тхылъым къыушыхьатыгъ. Непи черкесхэр (адыгэхэр) Адыгэ Республикэм ыкли нэмыккэ къэралхэм (арытэкъуагъэ хьугъэхэу ямыхьакккэ) ащэ-псэух, ау зыкли къызэхэккыгъэхэр, ятарихь, якультурэ зыщыгъэгъушэрэп. Анахь зыфэ-сакъыхэрэр ялэпкъ шъхьэ-лпытэжъ.

Густав Клемм илофшлагъэу **«Культура и быт черкесов 1845»** зыфилорэр тарихьлэжъхэм, егъэджаккыхэм, аспирантхэм, студентхэм агъэфедэн, адыгэхэм яхьылэгъэ шлэныгъэхэр нахь икьоу къызлэклагъэхьанхэмккэ къашъхьэпэнэу сепллы.

МАМЫРЫКЪО
Нурит.

70

ТЕКЮНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЪЭС

Егъэшлэрэ щытхъур адэжъ

1941 — 1945-рэ илъэсхэм Хэгъэгу зеошхоу щыла-гъэм тыхэгъэгу текюныгъэр кызырэрщыдихыгъэм фэгъэхьыгъэ юфтыабзэхэр Тэхутэмыкье районым щырекюкых. Заом иветеранхэр, «заом исабыйхэр», зил хэклодагъэхэр, пым ыкыб щылэ-жыагъэхэр цыфхэм аюккэх, зэо илъэс кыинхэм яхьылгъэ гукъэкыжхэр къафалуатэх.

Поселкакэм саугъэт шагъэ-уцугъ, Советскэ Союзым и Лыхъужъу Шуцэ Абубэчыр иунагъэм мемориальнэ пхъэм-бгъу ралулыгъ, Щытхъум иорденищ зишъуашъу Пэнэхэс щыц Шъхьаклумыдэ Мэсхъудэ икъэ дэжъ зэлуклэ щылагъ, еджаплэхэм, сабий ыгыплэхэм концертхэр, зэлуклэгъухэр ащэкдох. Тэхутэмыкье районом илофышлэхэм зэхашэгъэгъэ юфтыабзэр дэгъу дэдэу клуагъэ, учреждением илофышлэхэм зэхэгъэуцогъэ тхыл цыклоу «Песни военных лет» зыфиорэр, муниципальнэ гъэпсыккэ зилэ Яблоновскэ къэлэ псэуплэм кыдыгъэкыгъэ тхылъу «Судьбы, опаленные войной» зышхьэр къеклолагъэхэм аратыгъэх. Ащ автор зэфэшхьафхэм яочеркхэу, статьяхэу Ябло-

новскэм щышхэу заом иветеранхэм яхьылагъэхэр кыдэхьагъэх.

Ахэм къаклэпыкылагъэ юфтыабзэ дэгъу, гъэшлэгъонэу къуаджэу Пэнэхэс ибиблиотека щызэхашэгъагъэр. Ар Хэгъэгу зеошхом ехьылгъэ жэрыло журналэу «Егъэшлэрэ щытхъур адэжъ» зыфиорэр ары. Юфтыабзэм къоджэ библиотеки хэлэжыагъ. Шлэныгъэлэжъу Шъао Рэщидэ итхылъу «Тэхутэмыкье районыр Хэгъэгу зеошхом иилъэсхэм» зыфиорэм техыгъ жэрыло журналыр.

Жэрыло журналыр нэклибгъуитф мэхъу. Апэрэ нэклибгъор «Хэгъэгу зеошхор. Теклоныгъэр къэгъэблэгъэгъэнымккэ Тэхутэмыкье районым илэжъаюкхэм фронтым лэпылэ-

гъоу ратыгъэр», ятлонэрэ нэклибгъор «Хэгъэгу зеошхом лыхъужъныгъэу тичыплэгъухэм щызэрахьагъэр», ящэнэрэ нэклибгъор «Заом ехьылгъэ гукъэкыжхэр тхылъым къегъэгъунэх», яплэнэрэ нэклибгъор «Оредым дзэклопхэр лыхъужъныгъэм кыфилэтыщтыгъэх» зыфилохэрэм аубытых.

Хэгъэгу зеошхом илъэхъан тинарод лыгъэу зэрихьагъэр къалуатэу тхылъхэу, статьяхэу, монографиэхэу, усэхэу щылэхэр бэ, ау ахэм ахэтэп хэушхьафыкыгъэу зы район ехьылгъэ тхылъ. Шъао Рэщидэ Тэхутэмыкье районым илэжъаюкхэм зэо илъэсхэм, зеоуж илъэс кыинхэм зыфэдэ къэмыхъу гъэу лыхъужъныгъэу зэрахьагъэр кыгъэлэгъуагъ. Ащ мэхъанэшхо ил, сыда плэмэ тиныбжыккэхэм заор тыхэгъэгу зэрэщыкылагъэр ашлэ, еджаплэхэм ащаклугъ, ау япсэуплэ, ятлысыплэ, ярайон яхьы-

лагъэхэу зыщыгуазэхэр маккэ. Шъаом ахэм амал къаритыгъ ягупсэ чыплэхэм 1941 — 1945-рэ илъэсхэм къащыхъугъэ хъугъэ-шлагъэхэм куоу нэлуасэ зафашын альэ-кынуэ.

Тинарод лыгъэу, пытагъэу кыхьафгъэр, хэгъэгум, чыгум шульэгъоу афырлэр кызыр-ригъэлэгъуагъэр щылэныгъэм кыхьахыгъэ щысэхэмккэ тиныбжыккэхэм альэгъэлэсыгъэн, ягъэшлэгъэн фае. Щысэу щылэр бэ: заом иапэрэ мафэхэм къащыублагъэу Тэхутэмыкье район военкоматым ипчъэу цыфыбэ кыщызэрэу-гъоитыгъ, ахэр зэккэ заом клокхэ ашлюгъуагъ, лъэу тхыл минитлэм нахьыбэ къатхыгъагъ.

Къуаджэу Пэнэхэс дэкли заом клуагъэ нэбгырэ 220-рэ, хэклодагъэр 147-рэ. Лыхъужъныгъэ ахэльэу зэуагъэх Шуцэ Абубэчыр — Советскэ Союзым и Лыхъужъ, Бастэ

Аюбэ, Абэдзэ Кушыку, Шъхьаклумыдэ Мэсхъудэ, Хьагъур Долэтмызэ, Абэдзэ Аюбэ. Псэитыку щыц нэбгыри 136-рэ зэуаплэм щылагъ. Хэклодагъэр 75-рэ. Пым утын пхъашэ рахызэ зэуагъэх Бастэ Ибрахьимэ, Дзэлл Мэджидэ, Устэкэ Ахьмэд, Хъушт Къадыррэ Исмахилэрэ. Хьащтыку къоджэ цыклым щыц нэбгырэ 65-рэ заом щылагъ, нэбгырэ 36-рэ хэклодагъ. Лыхъужъныгъэ ахэльэу зихэгъэгу къэзыухъумагъэм ащыщых Шъхьатлүмэ Мухьарбий, Ацумыжъ Хьазрэт, Шъхьэлэхъо Чэрымэ, Шъхьатлүмэ Барыч.

Афыпсыгъэ иккэлэ ыкли иплъэ-шъэплугъэхэр чанэу Хэгъэгу зеошхом хэлэжыагъэх. Ахэм ащыщых Шуцэ Щэбан, Жэнэ Къырымызэ, Бжъэшло Хъот, Екьутэкл Хьайрэт, Хьатх Иляс. Тыхэгъэгу къэзыухъумагъэхэм егъэшлэрэ щытхъур адэжъ!

ХЪУШТ Щэбан.

ПЕНСИЕХЭМККЭ ФОНДЫМ ИКЪЭБАРХЭР

Цыфхэр юфыгъуабэмэ агъэгумэкых

Пенсиехэмккэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашэ игуадзэу Мамый Римэ Красногвардейскэ районым щыпсэххэрэм апае видеоегъэ-блэгъэн зехищэгъагъ. Анахь упчлэ гъэшлэгъонэу цыфхэм къатыгъэхэмрэ ахэм яджэуапхэмрэ шъуа-щытэгъэгъуазэ.

УПЧЛЭ. Уасэхэм хэ-пшыккэу зэрахъуагъэм ыпккэ кыккэу амал анахь цыклым те-тэу цыфыр псэуным фэшл ахьшэу кыккэ-хъан фаем 2015-рэ илъэ-сым ищылэ мазэ и 1-м процент 17-у кыхь-хъуагъ. Ыпккэ ащ фэдэ хэгъэхъоныр проценти 2 — 3-м шлокышты-гъэп. Федеральнэ со-циальнэ ахьшэ тын хэ-гъэхъожьыр (ФСД-р) къэлъытэгъэным фэшл цыфыр амал анахь ма-ккэм тетэу зэрэпсэун ыльэккыным телъы-

тэгъэ ахьшэм кыхь-хъошгъа?

ДЖЭУАП. Федеральнэ хэ-бзэгъэуцугъэу «Урысые Федерацием цыфыр амал анахь маккэм тетэу зэрэщы-псэун ыльэккыным ехьылагъ» зыфилоу номерэу 134-ФЗ зы-тетэу 1997-рэ илъэсым чъэ-пыогъум и 24-м кыдэккыгъэм ия 4-рэ статья ия 4-рэ пункт кызырэрэцилоу пенсионерыр амал анахь маккэм тетэу псэ-уным фэшл фэдэу кыккэ-хъан фаер зыфэдизыр субъ-ект лэпчэ шагъэнафэ Феде-ральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Къэ-ралыгъо социальнэ лэпылэгъум ехьылагъ» зыфилоу номерэу 178-ФЗ зытетэу 1999-рэ илъэ-сым бэдзэогъум и 17-м кы-дэккыгъэм зэригъэнафэрэм те-тэу. Пенсием социальнэ тын хэгъэхъожь фэшлыгъэн гухэ-

лым фэшл зифэшъошэ финан-с илъэсым телъытагъэу потреби-тельскэ чыматэм ыкли статис-тикэмккэ федеральнэ гъэцккэ-ккэ хабзэм икыулыккэу гъомы-лапхъэхэм, мыгъомылэпхъэ то-вархэм ыкли фэлэ-фашлэхэм апотребительскэ уасэхэм зэ-рахъухъуагъэм илэ лъэгаплэу ыгъэнэфагъэр кыдалытэзэ илъэс къэс Урысые Федера-цием исубъект хэбзэгъэуцугъэ шаштэ ыкли шэклогъум и 1-м нахь класэ мыхъугъэу зифэ-шъошэ хэбзэ гъэцккэ-ккэ кы-лыккэу лъагъэлэсы.

Джащ тетэу пенсием феде-ральнэ социальнэ ахьшэ тын хэгъэхъожь фэшлыгъэн гухэ-лым фэшл Урысые Федера-цием исубъект илъэс къэс хэ-бзэгъэуцугъэ шаштэ социальнэ ахьшэ тын хэгъэхъожьыр зы-фэдизым ехьылагъэу ыкли зы-тельтыгъэ илъэсыр екыфккэ ащ хэлпэжыгъэхэу щытэп.

УПЧЛЭ. Сызычлэ-сыщт унэр къэсшэ-фыным фэшл чыфэ маккэхэр язытырэ организацием 2015-рэ илъэсым мэлылфэ-гъум и 1-м чыфэмккэ зэзэгъыныгъэ дэсшы-

гъэмэ, чыфэ шъхьалэм-рэ ащ техъорэ процент-хэмрэ тыжыгъэнхэм сыда ны мылькур пэлуз-гъахьэ зыккымыхъу-штыр?

ДЖЭУАП. «Федеральнэ хэ-бзэгъэуцугъэу «Ккэлэ-цыккы зилэ унагъохэм къэра-лыгъо лэпылэгъу ятыгъэнымккэ хэгъэхъожь юфыгъохэу зэра-хъэхэрэм яхьылагъ» зыфило-рэм ия 8-рэ ыкли ия 10-рэ статьяхэм зэхоккыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехьылагъ» зыфилоу номерэу 54-ФЗ зы-тетым ыкли 2015-рэ илъэсым игъэтхалэ и 20-м клуагъэ зилэ хъугъэм зычлэсыщт унэр кыщыфыным фэшл чыфэ маккэхэр язытырэ организа-цием чыфэ кыккызыхы-гъэм чыфэ шъхьалэмрэ ащ те-хъорэ процентхэмрэ ны мыль-кур апэлэуигъэхъан фимытэу егъэнафэ. Ахьшэм ыккылачлэ кызырелыхьэрэм ипсынклагъэ те-гъэпсыккыгъэу илъэс къэс ны мылькур зыфэдизым хэлпэ-жыккы ыкли федеральнэ хэ-бзэгъэуцугъэм те-гъэпсыккыгъэу кыккэпсыккылошт финан-с илъэ-сым ыкли план палъэхэм ате-лытэгъэ ибюджет ар зыфэ-дизыштыр къащыдалытэ.

Сертификат зилэхэу зэты-гъо ахьшэ тын къаыкыгъэ-ным ифитыныгъэ 2015-рэ илъэ-сым кызыфэзыгъэфедагъэ-хэм 2016-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кыщыублагъэу ымыгъэфедагъэу къэнэгъэ ахь-шэр блэккыгъэ илъэсым ахь-шэм ыккылачлэ кызырелыхьэ-ным ипсынклагъэ те-гъэпсыккыгъэу нахьыбэ хъушты.

УПЧЛЭ. Зидунай зы-хъожьыгъэ цыфыр нэмыккэ регион щыпсэ-уштыгъэмэ, пенсием пае ащ мылькоу зэлугъэ-ккэгъэр къаыкыжы-гъэным фэшл цыфыр зыщыпсэурэ чыплэм Пенсиехэмккэ фондым икыулыккэу щылэм зы-фигъэзэн ыльэккышгъа?

ДЖЭУАП. Ккэныр къаы-ныгъэ зилэ цыфым пенсием пае мылькоу зэлуагъэ-ккэгъэр страховат ашыгъэ цыфым идунай зихъожьыгъэ мафэм кыщыублагъэу мэзи 7 мы-хъугъэу ратыжы мылькур зы-луккэжыгъэнэу щытым ежъ зэрэ-фаем тетэу Урысыем Пенсие-хэмккэ ифонд ичылплэ ку-лыккэу кыккыжыгъэм лъэу тхылккэ зызыфигъазэккэ.

Урысыем Пенсиехэмккэ ифонд и Къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипресс-кыулыккэу

